

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
SOCIALVÅRD

SOCIALHJÄLPEN

1958

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1960

INLEDNING

TILL

Socialhjälpen / Kungl. Socialstyrelsen = [Social assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1959-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1957-1960.

1957-1960 med parallelltitel, innehållsförteckning och sammanfattning på engelska.

Föregångare:

Fattigvården / Kungl. Socialstyrelsen = [Public assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1920-1958.

Täckningsår: 1918-1956.

Efterföljare:

Socialvården / Statistiska centralbyrån = [Social welfare statistics] / [National Bureau of Statistics]. – Stockholm : 1963-1983. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1961-1981.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : kapitel XIII.

Socialhjälpen. 1958. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2012.

urn:nbn:se:scb-sochja-1958

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
SOCIALVÅRD

SOCIALHJÄLPEN

1958

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1960

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN
SOCIAL WELFARE

SOCIAL ASSISTANCE

1958

SOCIAL WELFARE BOARD

STOCKHOLM 1960

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

FÖRORD

Socialstyrelsen får härmed framlägga årsstatistiken för 1958 över kommunernas hjälpverksamhet enligt 1956 års socialhjälpslag.

I anslutning till berättelsen över socialhjälpfen har intagits ett avsnitt om ålderdomshemmen under 1958, omfattande uppgifter om antalet hem, antalet platser, beläggningen m. m. samt om personalens storlek och ålder. Uppgifter om driftskostnaderna för ålderdomshemmen under 1958 kommer att publiceras i samband med socialhjälpfen för år 1959.

Den närmaste ledningen av socialhjälpstatistiken samt av statistiken över ålderdomshemmen har handhåfts av tf. förste aktuarien Thore Grönqvist.

Stockholm i maj 1960.

ERNST BEXELIUS

ERLAND V. HOFSTEN

Innehållsförteckning

<i>Text</i>	<i>Sid.</i>
Sammanfattning på engelska	7
I. <i>Primärmaterialet och bearbetningen</i>	11
Socialhjälpslagen	11
Omfattningen av socialhjälpstatistiken	11
Bearbetningen av primärmaterialet	12
II. <i>Hjälpfallen och deras fördelning på olika familjetyper</i>	12
Antalet hjälpta familjer	12
De hjälpta familjerna inom olika familjetyper	14
De hjälpta familjerna fördelade efter barnantal	16
De hjälpta familjerna fördelade efter familjeföreståndarens ålder	16
III. <i>Hjälptagarnas antal och andel av befolkningen</i>	19
Antal personer som fått socialhjälp	19
Hjälptagarnas fördelning efter civilstånd samt på barn och äldre	20
Antal hjälpta personer i relation till folkmängden	21
Kommunernas fördelning efter hjälpfrekvensen	22
IV. <i>Hjälpfallens fördelning efter hjälpens art</i>	24
Socialhjälpens huvudformer	24
Förekomsten av hjälp till uppehållet	25
Förekomsten av vård på sjukvårdsanstalt	26
Förekomsten av annan hjälp	26
Förekomsten av borgenslån	26
V. <i>Hjälp till uppehållet</i>	27
Antal hjälpfall	27
Antal hjälpta personer	28
Hjälpens varaktighet	30
Värdet av hjälpen till uppehållet	33
VI. <i>Vård på sjukvårdsanstalt</i>	34
Antal vårdtagare m. m.	34
Antal vård dagar och vårdens värde	35
VII. <i>Annan hjälp</i>	37
Antal hjälpfall	37
Antal personer som fått annan hjälp	37
Hjälpens värde	38
VIII. <i>Borgen på lån</i>	39
IX. <i>Socialhjälpens totala värde</i>	39

Contents

<i>Text</i>	<i>Page</i>
Summary in English	7
I. <i>Primary material and processing</i> ...	11
The Social Assistance Act	11
The coverage of the social assistance statistics	11
The processing of the primary material	12
II. <i>The cases dealt with and their distribution according to different types of families</i>	12
The number of families assisted	12
The families assisted in different types of families	14
The families assisted according to the number of children	16
The families assisted according to the age of the head of the family	16
III. <i>The number of persons in receipt of assistance and their ratio to the total population</i>	19
The number of persons having received social assistance	19
The distribution of persons in receipt of assistance by marital status and by children and grown-ups	20
The number of persons assisted as compared to the total population	21
The distribution of the communes according to the frequency of social assistance	22
IV. <i>The cases dealt with distributed according to the type of assistance</i> ...	24
The main forms of social assistance	24
The extent of assistance for living expenses	25
The extent of hospital care	26
The extent of other forms of assistance	26
The extent of loans against security	26
V. <i>Assistance for living expenses</i>	27
The number of cases	27
The number of persons assisted	28
The duration of the assistance	30
The value of the assistance for living expenses	33
VI. <i>Hospital care</i>	34
The number of patients, etc.	34
The number of days of hospital care and the value of this care	35
VII. <i>Other forms of assistance</i>	37
The number of cases	37
The number of persons having received other assistance	37
The value of other assistance	38
VIII. <i>Loans against security</i>	39
IX. <i>The total value of social assistance</i> ..	39

	Sid.		Page
X. <i>Ålderdomshemmen under 1957</i>	42	X. <i>Homes for the aged in 1957</i>	42
Antal ålderdomshem och platsutrymmet	42	The number of homes for the aged and their capacity	42
Hemmens ålder	44	The age of the homes	44
Förekomsten av specialavdelningar	47	The extent of the existence of special departments	47
Hemmens storlek	47	The size of the homes	47
Antal vårdtagare och beläggningen	48	The number of inmates and beds occupied	48
Personalens storlek och ålder	51	The size and age of the employees	51
<i>Diagram</i>		<i>Charts</i>	
Socialhjälpfall åren 1956—1958	15	Cases of assistance during 1956—1958	15
Hjälpfallens fördelning på olika hjälpformer för olika familjetyper	27	The cases dealt with distributed by different forms of assistance for different types of families	27
Varaktigheten av fallen med hjälp till uppehållet inom olika familjetyper	32	The duration of the cases with assistance for living expenses in different types of families	32
Omfattningen och värdet av olika former av socialhjälp (i %)	40	The size and the value of different forms of social assistance (in per cent)	40
<i>Tabeller</i>		<i>Tables</i>	
Tab. 1. Antal hjälpfall med fördelning efter familjetyp samt antal hjälptagare med fördelning på vuxna män, kvinnor och barn, länsvis	56	Tab. 1. The number of cases with distribution according to type of family and the number of recipients of assistance with distribution by adult men, women and children, according to county	56
Tab. 2. Antal hjälpfall med fördelning efter familjetyp samt antal hjälptagare med fördelning på vuxna män, kvinnor och barn, i städer över 20 000 invånare	58	Tab. 2. The number of cases with distribution according to type of family and the number of recipients of assistance with distribution by adult men, women and children, in towns with more than 20 000 inhabitants	58
<i>Ordlista på engelska</i>	59	<i>Glossary in English</i>	59

Symboler använda i tabellerna

Explanation of symbols

Repetition	»	<i>Repetition</i>
Intet finns att redovisa	—	<i>Magnitude nil</i>
Mindre än 0,5 av enheten	0	<i>Magnitude less than half of unit employed</i>
Uppgift alltför osäker:		<i>Data unreliable;</i>
(absoluta talet är mellan 50 och 100)	()	<i>(the absolute number is between 50 and 100)</i>
(absoluta talet är lägre än 50)	..	<i>(the absolute number is less than 50)</i>

Summary

In the Report on social assistance the inmates of homes for the aged have not been included. The statistics cover only persons in receipt of assistance who have received assistance for living expenses, for hospital care or other help from a Social Board.

The number of cases dealt with and their distribution according to different types of families

In round figures, 156 400 families received social assistance in 1957 and the number of persons assisted, including all members of families, amounted to a total of 328 900. Compared with 1957 this is an increase by 5 %. The number of cases dealt with has increased in all types of family (excluded among single men with children), the greatest rise being among single men without children, by 8 %. The number of cases in different family types during the last three years is illustrated by the diagram at page 15.

Families with children accounted for 35 % of all cases dealt with. The majority were married couples with children, they were responsible for 22 %. The relative number of single women with children amounted to 12 %. Out of the total number of families, 23 % had 1 or 2 children, while 12 % had 3 or more children. The corresponding figures for the married couples were 39 and 26 % respectively.

Out of all cases dealt with, the head of the family was under the age of 30 in 16 % of the cases, under the age of 50 in 53 % of all cases and over 67

years in 16 % of the cases. There is a great variation in age distribution between different types of families, 80 % of all married couples with children being under 50 while only 18 % of the married couples without children are under this age.

Persons in receipt of assistance as a ratio of the total population

Out of all persons assisted, 30 % were adult men, 33 % adult women and 36 % children under the age of sixteen. Since 1957 the number of children has increased by 3.8 %, the number of women by 3.9 % and the number of men by 6.3 %.

The number of persons receiving social assistance was 4.4 % of the population of the whole country, this being an increase since 1957 when the corresponding figure was 4.3 %. The frequency of assistance varies considerably between different parts of the country. The greatest relative number of recipients of assistance is to be found in the rural areas of the most northerly county (8.3 %), the lowest in the rural areas of southern Sweden (approximately 1 1/2—2 %). Out of the largest towns the highest frequency was for Eskilstuna (7.1 %), Stockholm (6.9 %) and Borås (6.6 %).

The number of persons assisted in relation to the population in different age groups shows rather a high percentage for children and for old people. The lowest percentage is for the ages from 16—29, but it then rises with increasing age.

Assistance for living expence

The most common form of social assistance is called »assistance for living expences» and covers what is provided in the home in cash or in kind in the form of food, fuel, help with the rent, food coupons, clothing, etc. A total of 81 % of the families assisted have received assistance of this kind, 65 % this alone and 16 % in combination with another type of assistance. The number of families receiving assistance for living expences amounted to 127 500, the figure for the rural areas being 43 500 and the towns 84 000. This is an increase since 1957 by 7 300 cases (6 %). This increase was somewhat greater in the towns than in the rural areas. A total of approximately 284 600 persons received assistance for living expences. In comparison with the previous year this is an increase by 14 900 persons, 6 500 being men, 3 400 women and 5 000 children under 16 years.

The distribution of the families receiving assistance for living expences differs only slightly from the corresponding figures of the total number of cases. Married couples with children are to be found rather more often in the former group (25 %) than among all cases dealt with (22 %).

Those having received assistance for living expenses were on the average somewhat younger than all the cases as a whole. This is principally true of the childless types of families.

The cases having been divided roughly in accordance with the duration of the assistance into two categories, longterm and temporary. Cases lasting thorough the year amounted to 18 % of the total (25 % in the rural areas and 15 % in the towns), while the cases that lasted

three months at the most amounted to 53 % (48 % in the rural areas and 54 % in the towns). The temporary cases dealt with are concentrated in both the youngest and the oldest age groups. There is a great predominance of the temporary cases in the type of family, single man without children, in particular, (65 % of the cases did not last for more than three months).

On an average assistance for living expences has been provided for 5.5 months in the rural areas, 4.7 in the towns and 5.0 months in the whole country.

Social assistance for living expences cost the Social Boards 108.6 million kronor, which is 12 % more than during 1957. The average value per case dealt with and month amounted to kr. 171 as against kr. 162 a year earlier. The average sum is somewhat higher (kr. 193) in the towns than in the rural areas (kr. 135).

Hospital care

Since 1957 the number of persons cared for at the expence of a Social Board has gone down from 11 670 to 10 410. This decrease has been greater in the rural areas (16 %) than in the towns (4 %). There were somewhat more male patients (50 %) than female (46 %); the figure for children was only 4 %. The average length of hospital care for all persons cared for at a hospital at the expence of a Social Board was 200 days (in the rural areas 235 days and in the towns 156 days). 37 % (1957: 41 %) of the total number had remained at a hospital throughout the year while rather more than one-third had been cared for less than three months.

The total value of the assistance provided by the Social Boards for care at a hospital amounted to 10.4 million kronor, which is a decrease of 15 % in comparison with 1957. The decrease was in the rural areas 22 %; in the cities only 2 1/2 %. Costs have generally been calculated from a basis of the low fees paid by the Social Boards to the county hospitals or other general institutions for the sick, e. g. mental hospitals or hospitals for chronic sick. The average cost of a day of hospital care amounted in 1958 to 5.10 kronor (1957: 4.95 kronor).

Other forms of assistance

Assistance not belonging to any other group is classified under this heading. Examples are boarding out in private homes, equipping before admission to some institution, fares, the cost of vocational training or re-training, free baths, medical care, medicine, dental care, burial expences, assistance for housing improvements, contributions towards an invalid carriage, etc. About 30 % of all the cases dealt with, i. e. about 46 700, received other assistance in 1958. This is an increase by 3 000 cases (7 %) since 1957. The rise was greater in the towns (9 %) than in the rural areas (5 %).

The number of persons receiving other assistance amounted to 55 810 persons, 47 % being men, 40 % women and 13 % children under the age of sixteen. The average value of this assistance amounted in 1958 to kr. 260 when this assistance was alone provided and to kr. 202 when this assistance was provided in combination with hospital care or with assistance for living expences.

The total value of the assistance classified under this heading amounted to 10.9 million kronor, which corresponds to an increase by 7 % in comparison with 1957.

Loans against security

In some cases the Social Boards may undertake to give security against loans instead of giving social assistance. However, only 395 cases being recorded for 1958; these received loans against security of a value of 1.4 million kronor. This is a rather great decrease in comparison with 1957, when 696 loans were given of a value of 3.3 million kronor.

The total value of social assistance

The total sum disbursed by the Social Boards during 1958 in assistance for living expences, hospital care and other assistance was 129.9 million kronor or 9 % more than 1957. The increase of these costs was greater in the towns (12 %) than in the rural areas (3 %).

Homes for the aged

Since 1949 care in a home for the aged has no longer been included in social assistance as a mere handful of the inmates at these homes may be regarded as recipients of social assistance. The great majority pay for their keep at the home with their old age pension.

At the end of 1958 there were in Sweden a total of 40 385 beds in the 1 363 homes, 96 % of these beds were to be found at homes for the aged proper, rather more than 1 % in departments for mentally sick and about 3 % in departments for chronic invalids. The

number of beds in these special departments has decreased during recent years as at the new homes now being established such departments are not being organized. 37 % (14 921) of all beds were in single rooms. In the homes for the aged proper the corresponding figure is 40 %, in the special departments for mentally sick and chronic invalids 14 respectively 12 %.

Most of the homes were quite small; about one-third had 15 beds at the most and about three-quarters 30 beds at the most. 90 % of the beds at the homes were being used during 1958. In the special departments the percentage was somewhat higher, 98 % in the departments for the mentally sick and 97 % in those for the chronic invalids.

The total days spent in homes for the

aged amounted to 13.2 million which meant that about 36 200 inmates were on an average in homes for the aged.

A total of 314 homes have been built in 1947 or later. These new homes are considerably larger on an average and their standard is also usually higher than that of the older homes. The new 314 homes includes 13 625 beds (average 43 beds), the older homes included 26 760 beds (26). About 1/7 of the homes were opened before 1900, the majority of them, however, having been radically repaired and re-built since then.

The number of employees in the homes for aged amounted to 11 800, whereof about 2 200 were part-time employees. Per 100 beds there were 23.7 fulltime-employees; the corresponding figure for 1956 was 22.9.

I. Primärmaterialet och bearbetningen

Socialhjälpslagen. Den nya socialhjälpslagen trädde i kraft den 1 januari 1957. Ett kort referat av innehållet i denna nya lag publicerades i »Socialhjälp» 1957», sid. 11—12, till vilken hänvisas.

Omfattningen av socialhjälpssstatistiken. Statistiken över den ekonomiska socialhjälpens grundar sig, liksom tidigare fattigvårdsstatistiken, på uppgifter ur det socialregister som enligt lagen av den 20 mars 1936 (SFS 1936:56) skall föras i varje kommun. De principer som gäller för redovisningen till socialhjälpssstatistiken är desamma som ligger till grund för socialregistrets förande. Således är det familjen som är enheten vid redovisningen av hjälptagarna och av hjälpens storlek.

En familj omfattar, förutom huvudpersonen (som kan vara man eller kvinna), även de personer som härleder sin hemortsrätt från denne, dvs. hustru samt barn eller adoptivbarn under 16 år. Barn som fyllt 16 år och som är självständiga familjeföreståndare, redovisas för sig. I motsats till vad fallet var för fattigvårdsstatistiken, redovisas numera även ensamma barn under 16 år som ensam man respektive ensam kvinna. Dessa fall är dock till antalet ytterst ringa.

Hjälpen redovisas familjevis, vare sig familjen i dess helhet eller endast familjeföreståndaren själv eller i förekommande fall hustrun eller de minderåriga barnen fått del därav. I fråga om mer personlig hjälp, t. ex. vård på sjuk-

vårdsanstalt eller annan hjälp (av engångsnatur) lämnas dock i varje särskilt fall uppgift om vilken i familjen som fått denna hjälp, med fördelning på män, kvinnor och barn.

De redovisade hjälpfallen hänförs till endera av följande sex familjetyper: 1) ensam man utan barn, 2) ensam man med barn, 3) ensam kvinna utan barn, 4) ensam kvinna med barn, 5) gifta par (samboende) utan barn samt 6) gifta par (samboende) med barn. För familjer med barn redovisas antalet hemmavarande eller på socialnämndens bekostnad utom hemmet vårdade barn under 16 år.

Vissa förändringar i statistiken över socialhjälpens genomfördes i samband med att socialhjälpslagen trädde i kraft den 1 januari 1957. För dessa förändringar redogjordes i publikationen »Socialhjälp» 1957», sid. 12, till vilken hänvisas. Frågeblanketten för 1958 har samma utseende som för 1957.¹

Sedan år 1949 har vårdtagarna på ålderdomshemmen eller till dem anslutna avdelningar för mentalsjuka och långvarigt (kroniskt) sjuka ej medtagits i statistiken över fattigvården. Särskilda uppgifter om ålderdomshemmen inhämtas dock årligen av socialstyrelsen i annat sammanhang. Liksom tidigare år lämnas vissa uppgifter om ålderdomshemmen i denna publikation, kapitel X (sid. 42). Personer som utöver vård på ålderdomshem eller tillhörande avdelningar fått hjälp i annan form före in-

¹ Frågeblanketten jämte anvisningar finns avtryckta i »Socialhjälp» 1957», sid. 63—67.

tagningen där eller efter utskrivningen därifrån har givetvis medräknats i socialhjälpssstatistiken.

De hjälpformer som tagits med i statistiken har liksom tidigare redovisats i tre huvudgrupper a) hjälp till uppehållet (tidigare benämnt hemunderstöd), b) vård på sjukvårdsanstalt samt c) annan ekonomisk hjälp. Härtill kommer redovisningen av vissa allmänna uppgifter om den hjälp som socialnämnderna lämna genom att teckna borgen på lån.

Bearbetningen av primärmaterialet. Efter erforderlig granskning och komplettering av primäruppgifterna har för varje kommun vissa uppgifter hopsummerats. Dessa kommunsummor ligger till grund för tabellbilagan till denna berättelse (sid. 56—58), ävensom till en del översiktstabeller i textkapitlen. I textbilagan återges dessa uppgifter länsvis med fördelning på landsbygd och städer (tabell 1), varjämte uppgifter lämnas (tabell 2) för de större städerna särskilt. I textkapitlen framgår de regionala och lokala skillnaderna genom materialets uppdelning på olika riksområden för landsbygden och för städer av olika storlek.

En andra etapp består av en bearbetning av ett urval av vart femte hjälpfall. De viktigaste resultaten härav publiceras i form av texttabeller i den följande berättelsen.

De absoluta talen har uppmultipliserats med fem för att göras jämförbara med de tal som fotats på kommunsammandragen.

Femtedelsurvalets representativitet bestryks i flera sammanhang i det följande. Vid jämförelser kan sålunda relativa tal och medeltal i urvalsundersökningen konstateras avvika ytterst obetydligt från dem som grundats på hela primärmaterialet. I de tabeller där relativfördelningen grundats på femtedelsurvalet har de därpå beräknade procenttalen angetts utan decimaler. Dessa relativa tal har efter höjning eller sänkning angetts exakt, varför summan av procenttalen i vissa fall ej blir exakt lika med 100. Talet 23 innebär exempelvis sålunda, att värdet uttryckt med två decimaler ligger mellan 22,50 och 23,49. I de fall de relativa talen bygger på en mycket liten frekvens, har detta markerats genom att procenttalet satts inom parentes då det absoluta talet ligger mellan 50 och 100. Understiger detta 50, och uppgiften av den anledningen är allt för osäker för att kunna anges, har detta markerats med två punkter (. .). Siffran 0 anger att det finns en viss frekvens, men att den ej uppgår till 0,5. Är det absoluta talet lika med noll markeras detta med ett streck (—).

II. Hjälpfallen och deras fördelning på olika familjetyper

Antal hjälpta familjer. Antal familjer som av socialnämnderna fått hjälp till uppehållet, vård på sjukvårdsanstalt, eller annan hjälp under 1958, redovisas länsvis i tabell 1 i tabellbilagan (sid. 56), där de fördelats på olika familjetyper. I tabell 2 (sid. 58) lämnas liknande upp-

gifter för de större städerna. Antal familjer inom dessa hjälpformer uppgick till 156 400; dessa fördelade sig på landsbygd och städer samt efter familjetyper på sätt som framgår av följande tabla.

	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Giftna par		Samtliga
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>Landsbygd</i>							
Antal hjälpfall	15 120	434	14 783	5 508	8 766	15 813	60 424
Förändring sedan 1957 ..	+ 1 051	+ 33	- 338	+ 372	+ 490	- 1 209	+ 2 817
D:o i %	+ 7,5	+ 8,2	- 2,2	+ 7,2	+ 5,9	- 8,3	+ 4,9
<i>Städer</i>							
Antal hjälpfall	30 843	407	22 810	12 857	10 192	18 867	95 976
Förändring sedan 1957 ..	+ 2 502	- 198	+ 1 109	+ 440	+ 495	- 358	+ 4 706
D:o i %	+ 8,8	- 32,7	+ 5,1	+ 3,5	+ 5,1	- 1,9	+ 5,2
<i>Hela riket</i>							
Antal hjälpfall	45 963	841	37 593	18 365	18 958	34 680	156 400
Förändring sedan 1957 ..	+ 3 553	- 165	+ 771	+ 812	+ 985	+ 1 567	+ 7 523
D:o i %	+ 8,4	- 16,4	+ 2,1	+ 4,6	+ 5,5	+ 4,7	+ 5,1

Som inledningsvis nämnts omfattar statistiken över socialhjälp inte de hjälpfall som fått enbart vård på ålderdomshem. Härav följer att hela antalet hjälpta familjer är något större än vad som framgår av de redovisade talen. De på ålderdomshem vårdade hjälptagarna torde emellertid inte utgöra något större antal. Hur många dessa är finns emellertid inga uppgifter om.

Antal familjer som fått socialhjälp ökade från 1957 med cirka 5 %. Ökning-

en var obetydligt större i städerna (5,2 %), än på landsbygden (4,9 %). Det under 1958 försämrade arbetsmarknadsläget torde varit en bidragande orsak till det ökade behovet av socialhjälp. Redan här kan nämnas, att ökningen framför allt gäller personer i ålderna under 40 år.

Samtliga familjetyper med undantag av ensamma män med barn har ökat i antal sedan 1957. Mest markant är denna uppgång för ensamma män utan barn,

Tab. A. Antal hjälpfall och hjälptagare inom olika riksområden

	Hjälpfall				Hjälpta personer			
	Antal		Förändring 1957—1958		Antal		Förändring 1957—1958	
	1957	1958	Antal	i %	1957	1958	Antal	i %
<i>Landsbygd</i>	57 607	60 424	+ 2 817	+ 4,9	130 837	137 423	+ 6 586	+ 5,0
Mälardalen	10 524	10 876	+ 352	+ 3,3	22 880	24 016	+ 1 136	+ 5,0
Östra Götaland	8 080	8 293	+ 213	+ 2,6	17 529	18 234	+ 705	+ 4,0
Södra Götaland	6 793	6 918	+ 125	+ 1,8	15 565	15 792	+ 227	+ 1,5
Bohuslän och Västergötland	8 989	9 083	+ 94	+ 1,0	18 532	18 916	+ 384	+ 2,1
Dalarna och nedre Norrland	14 717	16 183	+ 1 466	+ 10,0	32 931	36 293	+ 3 362	+ 10,2
Övre Norrland	8 504	9 071	+ 567	+ 6,7	23 390	24 172	+ 782	+ 3,3
<i>Städer</i>	91 270	95 976	+ 4 706	+ 5,2	183 728	191 514	+ 7 786	+ 4,2
Stockholm	28 304	29 468	+ 1 164	+ 4,1	52 508	55 040	+ 2 532	+ 4,8
Göteborg	11 683	11 513	- 170	- 1,5	22 737	21 982	- 755	- 3,3
Malmö	5 342	5 838	+ 496	+ 9,3	11 038	11 758	+ 720	+ 6,5
Städer med 30 000—100 000 inv.	20 961	22 784	+ 1 823	+ 8,7	44 713	47 457	+ 2 744	+ 6,1
Städer med 10 000—30 000 inv.	19 479	20 421	+ 942	+ 4,8	41 260	42 741	+ 1 481	+ 3,6
Städer med under 10 000 inv.	5 501	5 952	+ 451	+ 8,2	11 472	12 536	+ 1 064	+ 9,3
<i>Hela riket</i>	148 877	156 400	+ 7 523	+ 5,1	314 555	328 937	+ 14 382	+ 4,6

	Antal hjälp- fall	därav, i %, tillhörande familjetypen					
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par	
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn
Landsbygd	60 424	25	1	25	9	14	26
Städer	95 976	32	0	24	13	11	20
Hela riket	156 400	29	1	24	12	12	22
D:o 1957	148 877	29	1	25	12	12	22

med drygt 8 %. Antal hjälpfall inom olika familjetyper åren 1957 och 1958 framgår även av diagrammet på sid. 15.

I tabell A redovisas antal socialhjälpfall och antal hjälpta personer inom olika riksområden på landsbygden samt i städer av olika storlek, ävensom förändringarna sedan föregående år.

På landsbygden har Dalarna och Nedre Norrland den största uppgången med 10 % för såväl hjälpfallen som för antal hjälpta personer. Den minsta ökningen redovisas av Södra Götaland samt Bohuslän och Vänerlän. Bland städerna redovisar de minsta städerna med under 10 000 invånare den största ökningen av antal hjälpta personer (9,3 %), medan Malmö har den största

ökningen av antalet hjälpfall. I Göteborg har en minskning av socialhjälpens omfattning redovisats.

De hjälpta familjerna inom olika familjetyper. Hjälpfallens relativa fördelning på familjetyper framgår av ovanstående sammanställning. Ensamstående kvinnor omfattade inalles 36 % av klientelet, ensamma män 30 % samt äkta makar 34 %, vilket i stort sett är samma fördelning som 1957.

Ensamma kvinnor med barn är relativt sett något fler i städerna än på landsbygden, medan de gifta paren (såväl med som utan barn) är något fler på landsbygden.

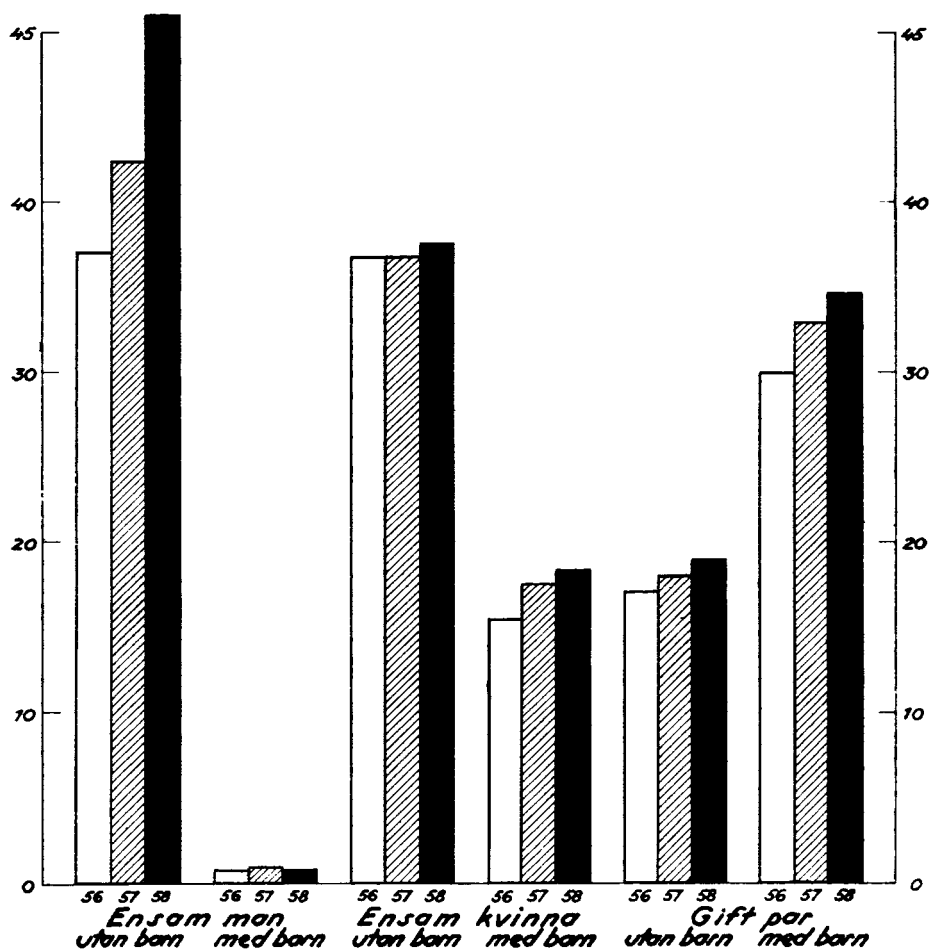
Den relativa andelen familjer med

Tab. B. Den relativa andelen hjälpfall inom olika familjetyper och riksområden

	Antal hjälpfall i % tillhörande familjetypen					
	ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par	
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn
<i>Landsbygd</i>	25	1	25	9	14	26
Mälardalen	23	1	26	10	16	24
Östra Götaland	24	1	27	8	16	25
Södra Götaland	24	1	27	9	13	26
Bohuslän och Vänerlän	27	1	28	9	14	22
Dalarna och nedre Norrland	26	1	23	9	15	26
Övre Norrland	24	1	18	10	12	35
<i>Städer</i>	32	0	24	13	11	20
Stockholm	34	1	25	16	9	15
Göteborg	36	0	22	16	9	16
Malmö	33	0	22	9	14	23
Städer med 30 000—100 000 inv.	30	0	24	13	11	22
Städer med 10 000—30 000 inv.	30	1	23	10	12	23
Städer med under 10 000 inv.	30	1	24	10	12	23
<i>Hela riket</i>	29	1	24	12	12	22

SOCIALHJÄLPFALL ÅREN 1956-1958

Antal i
1000-tal

barn var i hela riket 35 %, dvs samma siffra som ett år tidigare. De flesta barnfamiljerna tillhörde familjetypen gifta par med barn, som under år 1958 omfattade 22 % av samtliga hjälpfall, vilket är samma procenttal som ett år tidigare.

Tabell B redovisar hjälpfallens fördelning i procent inom olika riksområden på landsbygden samt i städer av olika storlek. På landsbygden föreligger inga större variationer mellan olika delar av riket i fördelningen på familjetyper med ett undantag, nämligen i fråga om Övre

Norrland, där den relativa andelen gifta par med barn är rätt mycket högre (35 %), än i övriga delar av riket (mellan 22 och 26 %). Å andra sidan är framför allt ensamman kvinnor utan barn färre i Övre Norrland. Bland städerna redovisar Stockholm och Göteborg anmärkningsvärt många ensamman kvinnor med barn (16 %), och få gifta par. I dessa städer är andelen ensamman män utan barn något högre än genomsnittet.

De hjälpta familjerna fördelade efter barnantal. I tabell C redovisas antal hjälpta familjer inom olika familjetyper, fördelade efter barnantal. Av samtliga familjer som fått hjälp av socialnäm-

den hade 23 % ett eller två barn och 12 % tre eller flera barn. Givetvis förekom barnen mest bland gifta par, av vilka 39 % hade ett eller två samt 26 % tre eller flera barn. I det närmaste en tredjedel av de ensamman kvinnorna hade minderåriga barn att försörja, 26 % hade ett eller två barn och 7 % tre eller fler barn, medan endast 2 % av de ensamman männen hade minderåriga barn. Vissa smärre skillnader föreligger mellan landsbygd och städer. För de gifta är således familjerna med ett eller två barn något vanligare i städerna (42 %) än på landsbygden (36 %), medan motsatsen råder beträffande familjer med tre eller fler barn (23 respektive 28 %). Andelen ensamman kvinnor utan barn är större på landsbygden (73 %) än i städerna (64 %), medan i fråga om de ensamman männen inga nämnvärda differenser kan konstateras.

Totalantalet barnfamiljer, som någon gång under 1957 fått socialhjälp uppgick i runt tal till 53 900. Detta innebär en ökning sedan 1957 med 4 %. Antalet hemmavarande eller på socialnämndens bekostnad utom hemmet vårdade barn i dessa familjer uppgick till cirka 118 900, en ökning sedan föregående år med 4 300 barn, dvs. knappt 4 %. De barnfamiljer som fått socialhjälp samt antalet barn i dessa familjer fördelar sig på ett- och tvåbarnsfamiljer respektive flerbarnsfamiljer på sätt som framgår av tabblån överst på nästa sida.

De hjälpta familjerna fördelade efter familjeföreståndarens ålder. För varje familj, som fått socialhjälp har familjeförsörjarens eller huvudpersonens ålder efterfrågats. Ensamman barn under 16 år har före 1957 redovisats som en särskild familjetyp. Numera redovisas dessa barn som ensamman män respektive ensamman

Tab. C. Antal hjälpta familjer inom olika familjegrupper, fördelade efter barnantal

	Lands- bygd	Städer	Hela riket
<i>Ensamman män</i>			
Antal fall	15 900	31 000	46 900
därav i % med			
0 barn	97	99	98
1—2 "	2	1	1
3 o. flera barn	1	0	1
<i>Ensamman kvinnor</i>			
Antal fall	20 000	35 700	55 700
därav i % med			
0 barn	73	64	67
1—2 "	20	29	26
3 o. flera barn	7	8	7
<i>Gifta par</i>			
Antal fall	24 500	29 300	53 800
därav i % med			
0 barn	36	35	35
1—2 "	36	42	39
3 o. flera barn	28	23	26
<i>Samtliga familjer</i>			
Antal fall	60 400	96 000	156 400
därav i % med			
0 barn	64	66	65
1—2 "	22	24	23
3 o. flera barn	14	10	12

	Landsbygd	Städer	Hela riket 1958	1957
Antal barnfamiljer	21 800	32 100	53 900	51 700
Därav med				
1—2 barn	13 300	22 600	35 900	33 900
3 el. flera barn	8 500	9 500	18 000	17 800
Antal barn	52 400	66 500	118 900	114 600
Därav i familjer med				
1—2 barn	18 900	32 500	51 400	48 400
3 el. flera barn	33 500	34 000	67 500	66 200

kvinnor och i tabellerna över åldersfördelningen i åldersgruppen under 16 år. Av denna anledning förekommer ett mindre antal hjälpfall där »familjeföreståndaren» är under 16 år. Deras antal understiger dock i samtliga grupper 1 %.

I tabell D lämnas en översikt över antalet familjeföreståndare i olika åldrar samt de relativa förändringarna inom respektive åldersgrupp sedan närmast föregående år. Hjälpfallen har såväl på landsbygden som i städerna ökat mest i de yngre åldrarna. Denna ökning har varit något kraftigare på landsbygden än i städerna. I åldern 16—29 år redovisas sålunda en uppgång med 11 % samt för åldrarna 30—39 år med 7 %. En rätt kraftig ökning redovisas i åldrarna 75 år och däröver i städerna (12 %).

Den relativa åldersfördelningen bland hjälptagarna inom olika familjetyper på

landsbygden och i städerna framgår av tabell E. I fråga om samtliga fall råder inga större skillnader i åldersfördelningen mellan landsbygd och städer. I städerna är åldersgrupperna 16—49 år något vanligare (58 % mot 47 % på landsbygden), medan de högre åldrarna är något vanligare på landsbygden. Beträffande ensamma män utan barn är de arbetsföra åldrarna mest vanliga i städerna. En markant skillnad, såväl på landsbygden som i städerna, råder mellan familjetyperna ensamma män utan barn och ensamma kvinnor utan barn. Männen är i genomsnitt betydligt yngre. Sålunda var bland dessa män nära 60 % under 50 år och blott 15 % över 67 år. Bland kvinnorna var inemot en tredjedel över 67 år och 25 % under 50 år. Vid en jämförelse mellan ensamma män med barn och ensamma kvinnor med barn finner man att männen i genomsnitt är något äldre. Emellertid är

Tab. D. Antal hjälpfall fördelade efter familjeföreståndarens ålder

Ålder	Antal hjälpfall			Förändring 1957—1958 i %		
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket
—15 år	100	100	200	—	—	—
16—29 »	8 200	17 000	25 200	+ 13,7	+ 9,3	+ 10,7
30—39 »	9 500	19 900	29 400	+ 8,7	+ 6,3	+ 7,1
40—49 »	10 400	18 400	28 800	— 0,6	+ 1,3	+ 0,6
50—59 »	11 300	16 500	27 800	+ 3,2	+ 5,2	+ 4,4
60—66 »	8 000	11 200	19 200	+ 4,0	+ 7,5	+ 6,1
67—74 »	6 400	7 800	14 200	— 3,6	+ 5,1	+ 1,0
75— »	6 500	5 100	11 600	— 0,5	+ 11,6	+ 4,5

Tab. E. Antal hjälpfall inom olika familjetyper fördelade efter familjeföreståndarens ålder

	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Gifta par		Samtliga
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>Landsbygd</i>							
Antal fall	15 120	434	14 783	5 508	8 766	15 813	60 424
därav, i %, där familjeföreståndaren var i åldern							
—15 år	0	0	0	0	—	—	0
16—29 »	23	8	8	23	1	13	14
30—39 »	13	17	5	29	4	31	16
40—49 »	14	32	8	29	9	30	17
50—59 »	16	31	20	17	21	19	19
60—66 »	12	8	22	2	24	5	13
67—74 »	10	4	17	1	24	1	11
75— »	13	—	20	0	18	0	11
<i>Städer</i>							
Antal fall	30 843	407	22 810	12 857	10 192	18 867	95 976
därav, i %, där familjeföreståndaren var i åldern							
—15 år	0	—	0	—	—	—	0
16—29 »	23	5	10	27	4	19	18
30—39 »	20	23	7	35	7	37	21
40—49 »	18	36	11	28	11	28	19
50—59 »	17	27	22	10	25	12	17
60—66 »	10	8	24	0	23	2	12
67—74 »	7	2	15	—	19	1	8
75— »	5	—	11	0	11	0	5
<i>Hela riket</i>							
Antal fall	45 963	841	37 593	18 365	18 958	34 680	156 400
därav, i %, där familjeföreståndaren var i åldern							
—15 år	0	0	0	0	—	—	0
16—29 »	23	7	9	26	3	17	16
30—39 »	17	20	6	33	5	34	19
40—49 »	17	34	10	28	10	29	18
50—59 »	17	28	21	12	23	15	18
60—66 »	10	8	23	1	23	4	12
67—74 »	8	3	16	0	21	1	9
75— »	7	—	15	0	14	0	7

denna grupp rätt liten, varför slutsatser och jämförelser bör dras med viss försiktighet. De gifta paren utan barn är

avsevärt äldre på landsbygden, där nära två tredjedelar är över 60 år, än i städerna, där omkring hälften är över 60 år.

III. Hjälpstagarnas antal och andel av befolkningen

Antal personer som fått socialhjälp. Som hjälpstagare räknas i det följande samtliga familjemedlemmar i de familjer som fått socialhjälp, oavsett om hela familjen eller endast någon av dess medlemmar kommit i åtnjutande av hjälp eller av vård.

Hela antalet hjälpta personer under år 1957 var, som redan framgått av tabell A, 328 900. Deras fördelning på landsbygd och städer samt på män, kvinnor och barn under 16 år framgår av efterföljande sammanställning, vari även redovisas förändringen sedan föregående år i antalet personer som fått socialhjälp.

Antalet hjälpta personer har sedan närmast föregående år ökat med 14 400 (4,6 %). Ökningen har varit något kraftigare på landsbygden än i städerna. Antalet män har ökat med 6 %, antalet kvinnor med 4 % och antalet barn i de hjälpta familjerna med 4 %. Antalet hjälpta personer i olika län framgår av tabell 1 i tabellbilagan (sid. 56) samt antalet hjälpstagare i de större städerna i tabell 2 (sid. 58).

Den kraftiga ökningen av socialhjälpopen i städerna är av särskilt intresse.

För inemot en femtedel av rikets städer redovisas en ökning på 20 % eller mer. Antalet hjälpstagare 1957 och 1958 samt den relativa ökningen i dessa städer framgår av efterföljande sammanställning.

	Antal hjälpstagare		Ökning
	1957	1958	i %
Hjo	91	153	68,1
Mariefred	46	77	67,4
Vadstena	98	153	56,1
Haparanda	129	187	45,0
Hedemora	223	319	43,0
Askersund	215	304	41,4
Kungsbacka	79	111	40,5
Säter	143	197	37,8
Ulricehamn	205	280	36,6
Ludvika	306	413	35,0
Ystad	459	614	33,8
Skanör med Falsterbo	9	12	(33,3)
Trosa	30	40	33,3
Köping	810	1 074	32,6
Marstrand	34	45	32,4
Lycksele	175	231	32,0
Simrishamn	225	296	31,6
Lidingö	379	484	27,7
Hudiksvall	359	452	25,9
Kumla	458	574	25,3
Sundsvall	766	957	24,9
Borås	3 518	4 317	22,7
Vaxholm	116	142	22,4
Nora	92	112	21,7
Nyköping	521	628	20,5
Sollefteå	426	513	20,4

Vilka faktorer som ligger bakom denna på sina håll rätt kraftiga ökning torde vara svårt att ange. Lokala arbets-

	Antal vuxna personer			Antal redovisade barn	Samtliga hjälpstagare
	Män	Kvinnor	Tillhoppa		
<i>Landsbygd</i>					
Antal hjälpstagare	40 133	44 870	85 003	52 420	137 423
Förändring sedan 1957	+ 2 783	+ 1 733	+ 4 516	+ 2 080	+ 6 596
D:o i %	+ 7,5	+ 4,0	+ 5,6	+ 4,1	+ 5,0
<i>Städer</i>					
Antal hjälpstagare	60 309	64 726	125 035	66 479	191 514
Förändring sedan 1957	+ 3 157	+ 2 402	+ 5 559	+ 2 227	+ 7 786
D:o i %	+ 5,5	+ 3,9	+ 4,7	+ 3,5	+ 4,2
<i>Hela riket</i>					
Antal hjälpstagare	100 442	109 596	210 038	118 899	328 937
Förändring sedan 1957	+ 5 940	+ 4 135	+ 10 075	+ 4 307	+ 14 382
D:o i %	+ 6,3	+ 3,9	+ 5,0	+ 3,8	+ 4,6

	Antal hjälptagare	därav, i %, vuxna män			vuxna kvinnor			barn under 16 år
		ej gifta	gif- ta	samt- liga	ej gifta	gif- ta	samt- liga	
Landsbygd	137 423	11	18	29	14	18	32	38
Städer	191 514	16	15	31	19	15	34	35
Hela riket	328 937	14	16	30	17	16	33	36

marknadsförhållanden kan på vissa håll förklara uppgången.

Å andra sidan bör påpekas att i ett flertal städer omfattningen av socialhjälpn minskat mellan 1957 och 1958. Så har t. ex. varit fallet i Göteborg, Helsingborg, Lund, Jönköping, Södertälje och Motala.

Hjälptagarnas fördelning efter civilstånd samt på barn och äldre. I ovanstående tablå lämnas en fördelning av de vuxna hjälptagarna efter civilstånd samt barn under 16 år. Fördelningen av de vuxna hjälptagarna efter civilstånd grundar sig på fördelningen av fallen efter familjetyper. Sålunda har ensamstående vuxna män och kvinnor hänförs till grupperna ej gifta män respektive kvinnor samt gifta par eller samboende till grupperna gifta män respektive kvinnor. I stort sett torde detta motsvara den faktiska fördelningen av hjälptagarna efter civilstånd. Vissa hemskilda vilka redovisas som ensamstående

borde dock civilståndsmässigt vara gifta.

Av tablå framgår, att i fråga om de vuxnas andel av samtliga hjälpta personer, det är ett genomgående större antal kvinnor än män. De vuxna kvinnorna utgör sålunda i hela riket 33 %, medan proportionen män är 30 %. Här har under de tre å fyra senaste åren en viss utjämning skett, i det att den relativa andelen kvinnor minskat. Kvinnorna är, såväl på landsbygden som i städerna, i något större utsträckning än männen, ej gifta.

Barnen utgör en betydande del av hjälptagarna. Av samtliga hjälpta personer var 36 % (1957: 37 %) barn. Här har endast medräknats de minderåriga barn som vistats i hemmet eller på socialnämndens bekostnad vårdats utom hemmet. Dessa utgjorde, som framgick av tablå på sid. 19, ett antal av 119 000, varav i landskommunerna 52 400 och i städerna 66 500. Några uppgifter om de barn i de hjälpta familjerna som om-

	Antal hjälpfall			Antal hjälpta personer					
	Lb	St	Hela riket	totalt			per 100 invånare		
				Lb	St	Hela riket	Lb	St	Hela riket
1949	69 860	74 954	144 814	139 196	145 758	284 954	3,7	4,6	4,1
1950	71 491	76 034	147 525	144 345	148 894	293 239	3,8	4,6	4,2
1951	70 534	77 253	147 787	141 357	151 730	293 087	3,8	4,6	4,2
1952	70 580	81 858	152 438	138 679	159 419	298 098	3,7	4,7	4,2
1953	70 953	87 135	158 088	142 316	170 625	312 941	3,8	5,0	4,4
1954	64 868	87 516	152 384	134 685	171 901	306 586	3,6	4,9	4,3
1955	57 062	78 204	135 266	121 335	153 582	274 917	3,3	4,3	3,8
1956	55 695	82 054	137 749	122 712	164 503	287 215	3,3	4,6	3,9
1957	57 607	91 270	148 877	130 827	183 728	314 555	3,6	5,0	4,3
1958	60 424	95 976	156 400	137 423	191 514	328 937	3,7	5,1	4,4

Tab. F. Antalet hjälpta personer i procent av folkmängden, länsvis samt i de större städerna, för ren landsbygd, köpingar samt städer

	Landsbygd exkl. köpingar	Köpingar	Hela lands- bygden	Städer	Samtliga kommun- er
Stockholms stad	—	—	—	6,9	6,9
Stockholms län	4,4	2,5	4,0	3,6	3,8
Uppsala län	3,2	1,1	3,1	4,4	3,8
därav Uppsala stad	—	—	—	4,4	4,4
Södermanlands län	3,4	3,0	3,4	5,3	4,5
därav Eskilstuna stad	—	—	—	7,1	7,1
Östergötlands län	2,9	3,5	3,0	4,1	3,7
därav Norrköpings stad	—	—	—	5,1	5,1
» Linköpings stad	—	—	—	3,3	3,3
Jönköpings län	1,6	3,0	1,9	3,6	2,7
Kronobergs län	2,2	2,9	2,4	3,7	2,6
Kalmar län	4,0	3,8	3,9	4,5	4,1
Gotlands län	3,5	3,7	3,5	7,1	4,5
Blekinge län	5,1	4,3	5,1	5,3	5,2
Kristianstads län	2,4	2,9	2,5	3,4	2,7
Malmöhus län	2,4	3,0	2,5	4,9	4,1
därav Malmö stad	—	—	—	5,4	5,4
» Hälsingborgs stad	—	—	—	5,2	5,2
Hallands län	1,4	5,1	1,5	3,4	2,3
Göteborgs och Bohus län	2,0	—	2,0	5,5	4,7
därav Göteborgs stad	—	—	—	5,6	5,6
Älvsborgs län	2,0	2,4	2,0	5,3	3,3
därav Borås stad	—	—	—	6,6	6,6
Skaraborgs län	1,9	2,4	2,0	4,0	2,7
Värmlands län	4,3	4,7	4,4	5,4	4,7
Örebro län	4,2	3,9	4,1	4,4	4,3
därav Örebro stad	—	—	—	4,4	4,4
Västmanlands län	3,9	4,3	4,0	4,5	4,2
därav Västerås stad	—	—	—	4,0	4,0
Kopparbergs län	3,9	4,3	4,0	3,6	3,9
Gävleborgs län	5,7	4,0	5,7	4,5	5,3
därav Gävle stad	—	—	—	4,6	4,6
Västernorrlands län	5,5	5,6	5,5	5,0	5,4
Jämtlands län	4,7	3,4	4,5	4,4	4,5
Västerbottens län	4,9	3,9	4,8	5,6	5,0
Norrbottens län	8,3	5,5	8,3	5,2	7,4
Hela riket 1958	3,8	3,4	3,7	5,1	4,4
1957	3,6	3,3	3,6	5,0	4,3

händertagits av barnavårdsnämnd, inhämtas ej längre från socialnämnderna.

Antal hjälpta personer i relation till folkmängden. Hjälpstagarna utgjorde år 1958 4,4 % av folkmängden i hela riket, 3,7 % på landsbygden samt 5,1 % i städerna. Dessa relativtal innebär en ökning sedan 1957, då motsvarande tal var

4,3 %, 3,6 % samt 5,0 %. Från början av 1940-talet ända fram till 1955 visade den relativa understödsfrekvensen en kontinuerlig nedgång till omkring hälften (från cirka 8 % till omkring 4 %). Efter 1955 har emellertid kurvan åter vänt uppåt. I tabblän nederst på sid. 20 redovisas socialhjälpens (fattigvårdens) omfattning under de senaste 10 åren. Det

framgår bl. a. att medan på landsbygden ingen ändring skett, så har frekvensen ökat något i städerna.

Antalet hjälptagare i procent av hela folkmängden (den 1 januari 1958) på egentliga landsbygden, i köpingarna, på hela landsbygden samt i städerna länsvis redovisas i tabell F, där även de större städerna specificerats. Frekvensen hjälpta personer är mycket varierande i skilda delar av riket, och växlar betydligt mer på landsbygden än i städerna.

	Antal hjälpta personer i % av folkmäng- den
<i>Landsbygd</i>	3,7
Mälardalen	3,8
Östra Götaland	2,9
Södra Götaland	2,7
Bohuslän och Västergötland	2,6
Dalarna och norra Norrland	5,0
Övre Norrland	6,5
<i>Städer</i>	5,1
Stockholm	6,9
Göteborg	5,6
Malmö	5,4
Städer med 30 000—100 000 inv.	4,8
Städer med 10 000—30 000 inv.	4,3
Städer med under 10 000 inv.	4,0
<i>Hela riket</i>	4,4

Det största relativa antalet hjälptagare i riket återfinns i landskommunerna i Norrbottens län med 8,3 %, och de lägsta i Hallands, Jönköpings och Skaraborgs län. I dessa tre län ligger frekvensen hjälpta personer på rena landsbyg-

den under 2 % av folkmängden. Bland de större städerna uppvisar Eskilstuna, Stockholm och Borås de största frekvenserna med 7,1 respektive 6,9 och 6,6 %.

Variationerna framgår även av föregående sammanställning, där antalet hjälpta personer beräknats i procent av hela befolkningen inom olika riksområden på landsbygden samt i olika städer. På landsbygden är frekvensen lägst i de södra och sydvästra delarna av riket och högst i övre Norrland.

Det absoluta och relativa antalet hjälpta personer i olika åldersklasser redovisas i nedanstående sammanställning.

Antalet hjälpta personer i relation till folkmängden uppvisar ett rätt högt procenttal för barnen och åldringarna. Det högre talet för barnen beror på den väsentligt högre hjälpfrekvensen för barnrika familjer jämfört med andra familjer. Procenttalet är lägst i åldersgruppen 16—29 år, varefter det i stort sett stiger med växande ålder. I förhållande till motsvarande tal för 1957, uppvisar barnen och de medelålders klasserna en något kraftigare ökning än åldringarna. Uppgången i mellanåldrarna kan, som tidigare framhållits, delvis förklaras av det något kärvare arbetsmarknadsläget under 1958.

Kommunernas fördelning efter hjälpfrekvensen. Mellan olika kommuner förekommer mycket stora växlingar i hjälp-

Åldersgrupp	Antal hjälpta personer			I % av folk- mängden	
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Hela riket 1958	1957
—15 år	52 400	66 500	118 900	6,4	6,2
16—29 »	10 400	21 100	31 500	2,4	2,2
30—39 »	14 800	27 600	42 400	4,0	3,7
40—49 »	16 000	24 900	40 900	3,8	3,8
50—59 »	16 200	21 300	37 500	3,9	3,8
60—66 »	10 800	14 000	24 800	4,8	4,7
67—74 »	8 700	9 900	18 600	4,4	4,4
75— »	8 100	6 200	14 300	4,8	4,7
Tillhopa	137 400	191 500	328 900	4,4	4,3

Tab. G. Kommunernas fördelning efter antalet hjälpta personer i förhållande till folkmängden, länsvis

	Antal kom-muner	därav med nedanstående antal hjälptagare										
		0 %	0,1— 1 %	1,1— 2 %	2,1— 3 %	3,1— 4 %	4,1— 5 %	5,1— 6 %	6,1— 7 %	7,1— 9 %	9,1— 12 %	12,1— %
<i>Landsbygd</i>												
Stockholms län	42	—	—	5	9	7	11	5	4	1	—	—
Uppsala »	23	—	1	5	6	6	3	2	—	—	—	—
Södermanlands »	30	—	—	6	7	9	6	2	—	—	—	—
Östergötlands »	40	—	—	7	17	11	5	—	—	—	—	—
Jönköpings »	45	—	15	14	12	1	1	1	1	—	—	—
Kronobergs »	42	—	5	14	13	8	2	—	—	—	—	—
Kalmar »	44	—	1	5	9	11	8	7	3	—	—	—
Gotlands »	13	—	—	4	2	2	3	2	—	—	—	—
Blekinge »	21	—	—	—	2	1	7	8	2	—	1	—
Kristianstads »	54	—	4	17	17	12	3	1	—	—	—	—
Malmöhus »	63	—	6	24	15	13	2	2	—	—	1	—
Hallands »	34	—	15	13	4	—	1	1	—	—	—	—
Göteborgs o. Bohus »	37	—	10	15	8	3	1	—	—	—	—	—
Älvsborgs »	61	—	16	18	20	4	3	—	—	—	—	—
Skaraborgs »	49	—	10	18	17	2	2	—	—	—	—	—
Värmlands »	46	—	—	8	5	11	7	8	3	3	1	—
Örebro »	27	—	—	3	6	7	7	2	2	—	—	—
Västmanlands »	23	—	1	1	4	10	4	2	—	—	1	—
Kopparbergs »	44	—	2	7	8	7	11	6	1	2	—	—
Gävleborgs »	37	—	—	2	2	9	7	2	6	8	1	—
Västernorrlands »	39	—	—	3	6	2	5	4	11	7	1	—
Jämtlands »	34	—	1	1	6	9	7	5	4	1	—	—
Västerbottens »	30	1	1	2	3	4	10	4	2	2	1	—
Norrbottnens »	25	—	—	—	—	—	1	2	1	13	5	3
Summa landsbygd	903	1	88	192	198	149	117	66	40	37	12	3
<i>Städer</i>	133	—	—	7	20	41	32	25	4	4	—	—
<i>Hela riket</i> 1958	1 036	1	88	199	218	190	149	91	44	41	12	3
..... 1957	1 036	—	94	216	214	213	137	85	32	33	9	3

frekvensen. På vissa håll har socialnämnderna haft ingen eller endast obetydlig hjälpverksamhet, medan i andra kommuner verksamheten varit av stor omfattning. För att belysa detta har för varje kommun det relativa antalet hjälpta personer beräknats i förhållande till folkmängden. I tab. G redovisas denna kommunernas fördelning för landskommunerna länsvis samt för samtliga städer.

Cirka 75 % av landskommunerna har färre antal hjälptagare per 100 invånare än genomsnittet för hela riket. Inalles

89 kommuner har redovisat högst en hjälptagare per 100 invånare, medan 417 kommuner har mellan 1 och 3 %. En landskommun redovisar ingen hjälptagare alls under 1958. De högsta frekvenserna redovisas på landsbygden av norrbottenskommunerna Hietaniemi (14,4 %), Karesuando (12,7 %), Neder-torneå (11,5 %) samt av Borgsjö i Västernorrlands län (11,8 %).

Bland städerna har Arvika den högsta frekvensen med 7,7 %, närmast följda av Askersund, Eskilstuna och Visby (samtliga med 7,1 %).

IV. Hjälpfallens fördelning efter hjälpens art

Socialhjälpens huvudformer. Socialnämnderna kan lämna hjälp i ett flertal olika former, vilka kan indelas i följande fem huvudgrupper: 1) hjälp till uppehållet, 2) vård på ålderdomshem, 3) vård på sjukvårdsanstalt, 4) annan hjälp samt 5) borgen på lån. Som inledningsvis nämnts medtas numera ej längre vård på ålderdomshem i redovisningen; blott ett fåtal av pensionärerna på dessa hem kan nämligen betecknas som hjälptagare. Statistiken omfattar alltså endast hjälptagare som fått socialhjälp i någon av de övriga fyra formerna.

Hjälp till uppehållet motsvarar i stort sett vad som tidigare i fattigvårdsstatistiken kallades hemunderstöd, dvs. vad som i hemmet lämnats kontant eller in natura i form av livsmedel, bränsle, hjälp till hyra, matkuponger, bespisning, beklädnadsartiklar. Läkarevård och medicin redovisas från och med 1957, till skillnad mot tidigare, som annan hjälp.

Under rubriken »vård på sjukvårdsanstalt» redovisas sådan vård som socialnämnderna helt eller delvis bekostat på sjukhus (även om sådan kostnad senare erlagts av annan). Till sjukvårdsanstalter räknas sådana som tillhör staten, pensionsstyrelsen, landsting, enskild stiftelse etc. eller kommun (däremot ej anstalt under socialnämndens förvaltning), dvs. lasarett, tuberkulossjukhus, vanföreanstalter, kuranstalter, konvalescenthem m. fl. för kroppssjuka samt även anstalter för vård av mentalsjuka, sinnesslöa och fallandesjuka. I fråga om vården på statliga sinnessjukhus gäller, att vård på sådan anstalt endast redovisas då socialnämnden av kommunala medel förskotterat någon del av vårdkostnaden under redovisningsåret. I de

fall vårdtagaren haft egna sparmedel, vilka använts till förskottsbetalning av vården, redovisas detta inte i socialhjälpstatistiken. Hjälp till kläder m. m., som före intagningen lämnats till hjälptagare redovisas som hjälp till uppehållet, medan understöd i form av utrustning för intagningen på anstalt, resekostnader samt bidrag till medicin och läkarhjälp redovisas som annan hjälp. Värdet av vården redovisas brutto. Detta innebär att avdrag för influtna ersättningsbelopp inte gjorts. Om socialnämnden fått ersättning för lämnad vård antingen från vårdtagaren själv t. ex. folkpension som uppburits av socialnämnden eller från annat håll, exempelvis staten, landsting eller annan kommun, har denna ersättning inte frånräknats i redovisningen.

Under rubriken annan hjälp redovisas huvudsakligast hjälp, delvis av engångskaraktär, som ej kan hänföras till någon annan grupp. Det kan t. ex. gälla inackordering i enskilt hem, utrustning för intagning på anstalt av något slag, resor, kostnader för yrkesutbildning eller omskolning, fria bad, läkarevård, medicin, tandvård, begravningskostnader, bidrag till invalidvagn eller bidrag till bostadsförbättring.

I redovisningen kommer i det följande först att lämnas vissa uppgifter om hur hjälpfallen fördelar sig under redovisningsåret på respektive hjälpformer, och kombinationer av dessa, varefter i de följande kapitlen ytterligare uppgifter om de särskilda huvudformerna lämnas. Observeras bör att sådana personer som under redovisningsåret fått hjälp i flera former, redovisas under var och en av dessa.

Tab. H. Hjälpfallens fördelning efter hjälpens beskaffenhet inom olika familjetyper

	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Gifta par		Samtliga familjer
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>Landsbygd</i>							
Antal hjälpfall	15 120	434	14 783	5 508	8 766	15 813	60 424
därav, i %, med							
a) enbart hjälp till uppehållet	45	74	54	71	56	66	57
b) enbart sjukhusvård	11	—	10	1	5	1	6
c) enbart annan hjälp	27	9	23	9	24	12	20
d) sjukhusvård + hjälp till uppehållet	1	—	1	0	1	1	1
e) sjukhusvård + annan hjälp	3	1	2	0	1	1	1
f) hjälp till uppehållet + annan hjälp	12	16	9	19	12	18	14
g) alla tre hjälpformerna	1	—	1	0	1	1	1
<i>Städer</i>							
Antal hjälpfall	30 843	407	22 810	12 857	10 192	18 867	95 976
därav, i %, med							
a) enbart hjälp till uppehållet	71	81	65	83	64	73	71
b) enbart sjukhusvård	2	—	4	0	2	1	2
c) enbart annan hjälp	11	2	13	3	13	5	9
d) sjukhusvård + hjälp till uppehållet	1	1	1	1	1	1	1
e) sjukhusvård + annan hjälp	1	1	2	0	1	0	1
f) hjälp till uppehållet + annan hjälp	13	14	14	13	18	19	15
g) alla tre hjälpformerna	1	1	1	0	1	1	1
<i>Hela riket</i>							
Antal hjälpfall	45 963	841	37 593	18 365	18 958	34 680	156 400
därav, i %, med							
a) enbart hjälp till uppehållet	62	77	61	79	60	70	65
b) enbart sjukhusvård	5	—	6	1	4	1	4
c) enbart annan hjälp	16	6	17	5	18	8	14
d) sjukhusvård + hjälp till uppehållet	1	1	1	0	1	1	1
e) sjukhusvård + annan hjälp	2	1	2	0	1	0	1
f) hjälp till uppehållet + annan hjälp	13	15	12	15	15	19	14
g) alla tre hjälpformerna	1	1	1	0	1	1	1

Socialhjälpssverksamheten har mellan 1957 och 1958 ökat i fråga om hjälpen till uppehållet (hemunderstöd) samt i fråga om annan hjälp. Däremot har antalet personer som på socialnämndens bekostnad vårdats på sjukvårdsanstalt fortsatt att minska. Hjälpfallens fördelning efter familjetyp och hjälpform beröses även av diagrammet på sid. 27.

Förekomsten av hjälp till uppehållet. Hjälp till uppehållet har under 1958 lämnats till 81 % av samtliga hjälpta familjer: 65 % hade fått enbart hjälp till uppehållet, 14 % hade även åtnjutit annan hjälp, 1 % hade dessutom fått vård

på sjukhus, samt 1 % alla tre hjälpformerna. Liksom tidigare har hjälp till uppehållet även under 1958 varit vanligare i städerna än på landsbygden. Sådan hjälp hade sålunda lämnats till 88 % av samtliga hjälpfall i städerna (1957: 87 %) och till 73 % av samtliga fall på landsbygden (1957: 71 %). De familjer som fått enbart hjälp till uppehållet utgjorde i städerna 71 % och på landsbygden 57 %.

Hjälpen till uppehållet är som framgår av tabell H den dominerande hjälpformen inom samtliga familjetyper. Av naturliga skäl förekom dylik hjälp oftare till familjer med barn än till övriga fa-

	Antal hjälp- fall	därav, i %, med vård på sjukvårdsanstalt enbart	i kombination med hjälp till uppehållet	annan hjälp bägge dessa former	till- hopa
Landsbygd.....	60 424	6	1	1	9
Städer.....	95 976	2	1	1	5
Hela riket.....	156 400	4	1	1	7

miljer, oftast sålunda till ensamma kvinnor med barn (94 %). Minst ofta förekom hjälp till uppehållet bland ensamma män utan barn (77 %). Den större relativa frekvensen med hjälp till uppehållet bland städernas hjälptagare jämförd med landsbygdens är genomgående inom alla familjetyper.

Förekomsten av vård på sjukvårdsanstalt. Vård på sjukvårdsanstalt har kraftigt minskat i omfattning i jämförelse med tiden före sjukförsäkringsreformen. Sålunda lämnades t. ex. år 1954 dylik vård till 25 % av hela antalet hjälptagare. År 1958 omfattade denna hjälpform endast 7 % av samtliga hjälptagare. Fortfarande förekom sjukhusvård något oftare på landsbygden (9 %) än i städerna (5 %). Bland de olika familjetyperna var denna hjälpform vanligast bland ensamma män utan barn och ensamma kvinnor utan barn (10 %), på landsbygden vanligare (15 %) än i städerna (7 %). Att denna hjälpform förekommer oftare hos familjer utan barn än bland barnfamiljer sammanhänger givetvis med att de förstnämnda i genomsnitt är äldre. I ovanstående tablå redovisas de hjälpfall som fått vård på sjukvårdsanstalt fördelade efter olika kombinationer med andra hjälpformer.

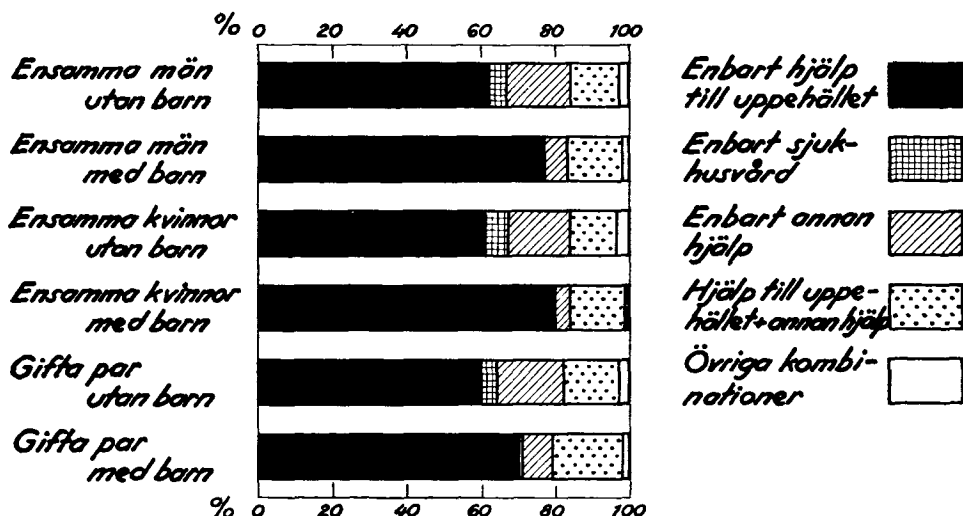
Förekomsten av annan hjälp. Frekvensen av annan hjälp, enbart eller i kombination med andra hjälpformer, redovisas i nedanstående sammanställning.

Det relativa antalet hjälpfall, i vilka hjälp av denna art lämnats var i hela riket 30 %, på landsbygden 36 % samt i städerna 26 %. Fallen med annan hjälp i kombination med hjälp till uppehållet omfattar 14 % av samtliga hjälpfall. De hjälpfall som fått annan hjälp enbart, uppgick likaledes till 14 % och var mycket vanligare på landsbygden (20 %) än i städerna (9 %). Annan hjälp i kombination med sjukhusvård visar ungefär samma frekvens som ett år tidigare. Hjälpfen har i dessa fall i allmänhet bestått av utrustning för intagning på anstalter, utlägg för resor o. dyl. Sådan hjälp har lämnats till drygt 1 % av samtliga hjälpfall.

Förekomsten av borgenslån. En betydelsefull nyhet i sociallagstiftningen var införandet av borgensinstitutet. I praxis hade redan tidigare på sina håll förekommit, att en fattigvårdsstyrelse, i stället för att själv ställa medel till förfogande t. ex. för inköp av en större arbetsmaskin, tecknat borgen på ett lån som var avsett att användas för ändamålet. Detta förfaringssätt blev nu lagfäst

	Antal hjälp- fall	därav, i %, med annan hjälp enbart	i kombination med hjälp till uppehållet	sjukhus- vård	bägge dessa former	till- hopa
Landsbygd.....	60 424	20	14	1	1	36
Städer.....	95 976	9	15	1	1	26
Hela riket.....	156 400	14	14	1	1	30

HJÄLPFALLENS FÖRDELNING PÅ OLIKA HJÄLPFORMER FÖR OLIKA FAMILJETYPER

i den nya socialhjälpslagen. Sålunda må kommunens fullmäktige medge att socialnämnden tecknar borgen på lån för lämpliga ändamål, och fastställa det sammanlagda högsta belopp intill vilket socialnämnden medges rätt att teckna sådan borgen. Själva det belopp på vilket borgen tecknas skall givetvis ej redovisas som kontant socialhjälp, utan det är först då en socialnämnd nödgas inlösa

en borgensförbindelse, som dessa utgifter av socialnämnden skall bokföras som understöd.

Under det första år som borgensteckandet förekom (1957) lämnades sammanlagt borgenslån i 696 fall, dvs. i 0,5 % av samtliga fall. År 1958 lämnades borgenslån i 395 fall. Av dessa hade 200 fått borgenslån enbart och 195 i kombination med annan hjälpform.

V. Hjälp till uppehållet

Antal hjälpfall. Hela antalet familjer som under 1958 av socialnämnderna lämnats hjälp till uppehållet, antingen kontant eller in natura, uppgick till 127 500, varav på landsbygden 43 500 och i städerna 84 000. Detta innebär en ökning sedan föregående år med omkring 7 300 fall, dvs. 6 %. Ökningen var i städerna drygt 6 % och på landsbygden omkring

5 %. Förändringarna inom olika delar av riket framgår av tabell I. Vissa skillnader kan konstateras i jämförelse med tabell A (sid. 13), där totala antalet hjälpfall redovisats. Antalet fall med hjälp till uppehållet har ökat något mer än hela antalet hjälpfall. Undantag härifrån utgör Södra Götalands landsbygd (dvs. landskapen Skåne, Blekinge och

Halland), där antalet fall med hjälp till uppehållet minskat med 9 %, medan totalantalet fall ökat med inemot 2 %.

Fördelningen av de familjer som fått hjälp till uppehållet efter olika familjetyper, vilken återges i nedanstående tabell, ger vid handen att vissa smärre skillnader i jämförelse med hela antalet fall föreligger.

Gifta par med barn förekommer något oftare i den förstnämnda gruppen (25 %) än bland samtliga hjälpfall (22 %), liksom fallet är för ensamma kvinnor med barn (14 respektive 12 %). På landsbygden konstateras den största skillnaden för ensamma män utan barn, vilka omfattade 25 % av samtliga hjälpfall, men 21 % av fallen med hjälp till uppehållet.

De till uppehållet hjälpta familjernas fördelning efter familjeföreståndarens ålder framgår av tabell K. På det hela taget skiljer sig inte heller åldersfördelningen i någon mer väsentlig grad från densamma inom hela socialhjälpssystemet, som den framgick av tabell E.

De personer som fått hjälp till uppehållet är i genomsnitt något yngre än samtliga hjälpfall. Speciellt gäller detta de barnlösa familjetyperna.

Av samtliga socialhjälpfall är 16 % över 67 år, av fallen med hjälp till uppehållet 13 %. På landsbygden är motsvarande siffror 22 % respektive 17 % samt i städerna 13 % respektive 11 %.

I jämförelse med 1957 är familjerna som fått hjälp till uppehållet något yng-

Tab. I. Antal fall som fått hjälp till uppehållet inom olika riksområden

	Antal hjälpta familjer		Förändring 1957—1958 i %
	1957	1958	
<i>Landsbygd</i>	41 340	43 475	+ 5,2
Mälardalen	7 445	7 735	+ 3,9
Östra Götaland ...	5 610	5 680	+ 1,2
Södra Götaland ...	5 370	4 890	- 8,9
Bohuslän o. Vänerlän	5 705	6 040	+ 5,9
Dalarna o. nedre Norrland	10 650	11 925	+ 12,0
Övre Norrland ...	6 560	7 205	+ 9,8
<i>Städer</i>	78 852	84 000	+ 6,5
Stockholm	27 212	28 160	+ 3,5
Göteborg	11 240	11 125	- 1,0
Malmö	5 000	5 325	+ 6,5
Städer med 30 000—100 000 inv.	16 380	19 020	+ 16,1
Städer med 10 000—30 000 inv.	15 185	15 870	+ 4,5
Städer med under 10 000 inv.	3 835	4 500	+ 17,3
<i>Hela riket</i>	120 192	127 475	+ 6,1
därav familjer med barn	47 018	49 669	+ 5,6
utan barn	73 174	77 806	+ 6,3

re. Detta gäller såväl på landsbygden som i städerna.

Antal hjälpta personer. Hela antalet personer som erhållit hjälp till uppehållet av socialnämnden utgjorde år 1958 284 600. Tabell L utvisar antalet vuxna män, kvinnor och barn som fått hjälp till uppehållet, totalt och i procent av samtliga hjälpta personer. Den relativa andelen personer som fått hjälp till uppehållet är högre i städerna (91 %) än på

	Antal fall som fått hjälp till uppehållet	därav, i %, tillhörande familjetyper				gifta par	
		ensamma män utan barn	ensamma män med barn	ensamma kvinnor utan barn	ensamma kvinnor med barn	utan barn	med barn
Landsbygd	43 475	21	1	22	11	14	31
Städer	84 000	31	1	22	15	10	21
Hela riket	127 475	28	1	22	14	12	25
D:o 1957	120 192	26	1	23	14	12	25

Tab. K. Familjer som fått hjälp till uppehållet, fördelade efter familjeföreståndarens ålder

	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Gifta par		Samtliga familjer
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>Landsbygd</i>							
Antal fall	9 100	410	9 460	4 850	6 080	13 575	43 475
därav, i %, där familjeföreståndaren var i åldern							
—15 år	0	0	0	—	—	—	0
16—29 »	23	8	6	22	2	14	13
30—39 »	14	18	3	30	4	31	17
40—49 »	14	33	7	29	9	30	19
50—59 »	15	29	22	16	22	19	19
60—66 »	14	8	27	2	26	5	14
67—74 »	9	4	17	1	22	1	9
75— »	11	—	18	0	15	0	8
<i>Städer</i>							
Antal fall	26 151	404	18 381	12 502	8 634	17 928	84 000
därav, i %, där familjeföreståndaren var i åldern							
—15 år	0	—	0	—	—	—	0
16—29 »	24	5	10	27	5	20	18
30—39 »	20	24	7	35	7	37	22
40—49 »	19	34	12	28	12	28	20
50—59 »	18	27	24	10	27	12	18
60—66 »	10	8	26	0	23	2	12
67—74 »	6	2	13	—	17	1	7
75— »	3	—	8	0	9	0	4
<i>Hela riket</i>							
Antal fall	35 251	814	27 841	17 352	14 714	31 503	127 475
därav, i %, där familjeföreståndaren var i åldern							
—15 år	0	0	0	—	—	—	0
16—29 »	23	6	9	26	3	17	17
30—39 »	19	21	6	33	6	34	20
40—49 »	18	34	10	28	11	29	19
50—59 »	17	28	23	12	25	15	18
60—66 »	11	8	26	1	25	4	13
67—74 »	7	3	15	0	19	1	8
75— »	5	—	11	0	11	0	5

Tab. L. Antal personer som fått hjälp till uppehållet, totalt och i procent av samtliga personer med socialhjälp

	Antal personer som fått hjälp till uppehållet						
	Totalt				I % av samtliga redovisade personer		
	Vuxna		Barn	Samtliga	Vuxna		Barn
	män	kvinnor			män	kvinnor	
Landsbygd	29 165	33 965	46 425	109 555	72	76	87
Städer	53 105	57 440	64 495	175 040	88	88	96
Hela riket	82 270	91 405	110 920	284 595	82	84	92
D:o 1957	75 770	88 000	105 970	269 740	80	83	91

Tab. M. Familjer som fått hjälp till uppehållet, fördelade efter det antal kalendermånader under vilka dylik hjälp utgått samt familjeföreståndarens ålder

	Samt- liga hjälp- fall	därav, i %, med hjälp under nedanstä- ende antal kalendermånader							Antal måna- der i medel- tal
		1	2—3	4—5	6—7	8—9	10—11	12	
<i>Landsbygd</i>									
Antal hjälpfall	43 475	28	20	11	8	5	3	25	5,5
därav med familjeföreståndaren i nedanstående ålder									
—15 år	80	(31)	(13)	—	—	(13)	(6)	(37)	(6,8)
16—29 »	5 695	40	28	10	8	3	3	8	3,5
30—39 »	7 460	33	23	13	8	4	2	17	4,6
40—49 »	8 060	29	20	11	8	5	3	24	5,4
50—59 »	8 395	23	18	9	8	5	4	33	6,3
60—66 »	6 210	20	17	10	8	5	3	37	6,7
67—74 »	3 945	27	19	10	8	5	4	27	5,7
75— »	3 630	27	16	12	7	5	2	31	6,0
<i>Städer</i>									
Antal hjälpfall	84 000	29	25	12	8	6	5	15	4,7
därav med familjeföreståndaren i nedanstående ålder									
—15 år	65	(35)	(39)	(20)	—	—	—	(6)	(2,9)
16—29 »	15 333	37	30	12	7	5	4	5	3,5
30—39 »	18 294	29	27	13	8	6	5	12	4,5
40—49 »	16 711	27	26	14	8	6	5	14	4,8
50—59 »	14 834	24	23	13	9	6	6	19	5,4
60—66 »	9 892	20	20	11	8	6	7	28	6,3
67—74 »	5 735	36	25	12	6	4	4	13	4,2
75— »	3 136	40	20	9	5	5	4	17	4,4
<i>Hela riket</i>									
Antal hjälpfall	127 475	29	24	12	8	5	4	18	5,0
därav med familjeföreståndaren i nedanstående ålder									
—15 år	145	33	24	9	—	7	3	24	5,1
16—29 »	21 028	38	30	12	7	4	3	6	3,5
30—39 »	25 754	30	26	13	8	5	4	14	4,5
40—49 »	24 771	28	23	13	8	6	5	17	5,0
50—59 »	23 229	23	22	11	9	5	6	24	5,7
60—66 »	16 102	20	19	11	8	5	5	32	6,5
67—74 »	9 680	32	22	11	7	4	4	19	4,8
75— »	6 766	33	18	11	6	5	3	24	5,3

landsbygden (79 %). Denna differens är ungefär lika stor bland män, kvinnor och minderåriga barn. Av samtliga män som erhållit socialhjälp har 82 % fått hjälp till uppehållet, av samtliga kvinnor 84 % samt av barnen under 16 år 92 %.

I jämförelse med 1957 har antal hjälpta män ökat med 6 500 (9 %), antal kvinnor med 3 400 (4 %) samt antal barn under 16 år med nära 5 000 (5 %)

samt följaktligen samtliga personer med 14 900 (5,5 %).

Hjälpens varaktighet. Från socialnämnderna efterfrågas det antal kalendermånader under vilka hjälp till uppehållet av något slag lämnats till de redovisade familjerna. Denna redovisningsmetod har valts för att på ett enkelt sätt få en ungefärlig uppfattning om hjälpens varaktighet.

Tab. N. Familjer som fått hjälp till uppehållet fördelade efter familjetyp samt det antal kalendermånader som dylik hjälp lämnats

	Samtliga hjälpfall	därav, i %, med hjälp under nedanstående antal kalendermånader						
		1	2—3	4—5	6—7	8—9	10—11	12
<i>Landsbygd</i>								
Antal hjälpfall	43 475	28	20	11	8	5	3	25
därav								
ensamma män utan barn	9 100	38	22	11	6	4	3	16
» » med »	410	24	16	10	12	5	—	33
» kvinnor utan »	9 460	22	17	9	7	4	4	37
» » med »	4 850	20	16	11	6	5	5	37
gifta par utan »	6 080	24	21	12	9	5	3	26
» » med »	13 575	31	23	12	9	5	3	17
<i>Städer</i>								
Antal hjälpfall	84 000	29	25	12	8	6	5	15
därav								
ensamma män utan barn	26 151	38	29	13	7	4	3	6
» » med »	404	26	30	8	11	8	7	10
» kvinnor utan »	18 381	24	21	11	7	6	6	25
» » med »	12 502	20	21	12	10	7	7	23
gifta par utan »	8 634	30	27	12	9	5	4	13
» » med »	17 928	26	27	14	9	7	6	11
<i>Hela riket</i>								
Antal hjälpfall	127 475	29	24	12	8	5	4	18
därav								
ensamma män utan barn	35 251	38	27	12	7	4	3	9
» » med »	814	25	23	9	12	6	4	21
» kvinnor utan »	27 841	23	20	10	7	5	5	30
» » med »	17 352	20	19	12	9	7	6	27
gifta par utan »	14 714	28	24	12	9	5	4	18
» » med »	31 503	28	25	13	9	6	5	14

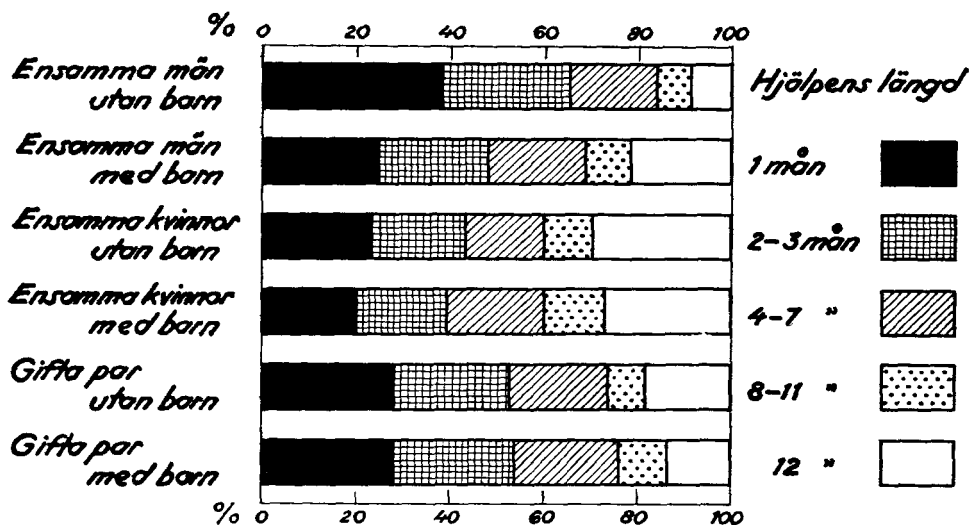
Hjälpfallen kan grovt uppdelas i två huvudgrupper, dels varaktiga (dvs. sådana som i stort sett varat hela året) och dels tillfälliga (sådana med hjälp under en eller ett par månader). Emellertid erbjuder det rätt stora svårigheter att inom ramen för en årsredovisning tillfredsställande göra en sådan avgränsning, framför allt därför att hjälpen många gånger kan vara utsträckt över flera år eller visserligen årligen återkommande men med avbrott av varierande längd.

För att få en ungefärlig uppfattning om hjälptiden anges det antal kalendermånader under vilka de hjälpta famil-

jerna erhållit hjälp till uppehållet av något slag. Av dessa grupper kan i första hand 12-månadersfallen betraktas som varaktiga, men även ett antal av de fall som fått hjälp under kortare tid måste räknas som varaktiga, bl. a. på grund av omsättningen. Hjälpstider på några få månader kan nämligen ibland utgöra början eller slutet av betydligt längre perioder, som sträcker sig över ett årsskifte.

Hjälpfallens fördelning efter hjälpens varaktighet på landsbygd och i städer samt efter familjeföreståndarens ålder framgår av tabell M. Den vanligaste understödstiden var på landsbygden såväl 12

VARAKTIGHETEN AV FALLEN MED HJÄLP TILL UPPEHÅLLET INOM OLIKA FAMILJETYPER

månader som 1 månad (de förstnämnda omfattade 25 % och de sistnämnda 28 % av fallen), medan i städerna de tillfälliga fallen dominerar. Här har nämligen 29 % av alla hjälpfall haft hjälp under en månad och 54 % under högst tre månader. De kortvariga hjälpfallen synes vara koncentrerade till såväl de yngsta som de äldsta åldrarna. Av de fall där familjeföreståndaren är under 30 år, är således över en tredjedel (38 %) av tillfällig natur, dvs. med en varaktighet av högst en månad, av fallen i åldern 50—66 år gäller detta 22 % och av fallen över 66 år 32 %. Denna tendens är genomgående såväl på landsbygden som i städerna. Särskilt i åldern under 30 år förekommer rätt få långvariga fall.

Skillnaden mellan olika familjetyper med avseende på den tid som hjälpen varat, framgår av efterföljande tablå, där hjälpens genomsnittliga varaktighet redovisas. Såväl i städerna som på lands-

bygden har ensamma kvinnor den längsta genomsnittliga understödstitiden.

Hur hjälpfallen inom olika familjetyper fördelar sig efter varaktigheten framgår även av ovanstående diagram.

I jämförelse med 1957 har den genomsnittliga varaktigheten av hjälpen till uppehållet minskat något på landsbygden, men ökat något i städerna. Fortfarande är varaktigheten större på landsbygden (5,5 månader) än i städerna (4,7) samt större för barnfamiljer än för övriga familjetyper.

	Antal kalendermånader, som hjälpen till uppehållet varat		
	Lands- bygd	Stä- der	Hela riket
Ensamma män			
utan barn	4,4	3,5	3,7
med »	6,2	4,6	5,4
Ensamma kvinnor			
utan barn	6,6	5,8	6,1
med »	6,9	6,0	6,2
Gifta par utan barn	5,7	4,5	5,0
» » med »	4,7	4,6	4,7
Samtliga familjer	5,5	4,7	5,0

Tab. O. Värdet av hjälpen till uppehållet i kronor per månad för olika familjetyper

	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Giftna par		Samtliga familjer
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
Landsbygd.....	99	150	94	159	114	195	135
Städer.....	140	256	163	243	160	259	193
Hela riket	128	195	138	217	138	231	171

Hur varaktigheten av hjälpen till uppehållet fördelar sig inom olika familjetyper framgår av tabell N. Anmärkningsvärt är, att relativt många, inemot två tredjedelar, av fallen bland ensamma män har varit i högst tre månader. För de ensamma kvinnorna redovisas i större utsträckning långvariga hjälpfall, för omkring 30 % hela året. Dessa tendenser är genomgående på såväl landsbygden som i städerna. De varaktiga fallen är betydligt vanligare på landsbygden än i städerna och detta gäller samtliga familjetyper.

Värdet av hjälpen till uppehållet. För socialhjälp till uppehållet utbetalade socialnämnderna i hela riket 108,6 milj. kr, vilket är cirka 12 % mer än under 1957. På landsbygden var värdet 32,0 milj. kr (1957: 29,6) och i städerna 76,6 milj. kr (1957: 67,6).

Det genomsnittliga värdet per hjälpfall och understöds månad uppgick till 171 kr mot 162 kr föregående år. Genomsnittsbeloppet var i städerna 193 kr (185 kr) och på landsbygden 135 kr (126 kr). De genomsnittliga beloppen för olika typer av familjer på landsbygden och i städerna framgår av tabell O. Skillnaden i medelbelopp mellan landsbygd och städer är, liksom tidigare år, rätt stor, även om en viss utjämning skett genom att ökningen under de senaste åren varit något kraftigare på

landsbygden. Framhållas må dock att i de redovisade beloppen ingår det uppskattade värdet av naturaförmåner. Visserligen har troligen omfattningen av socialnämndernas hjälp in natura minskat, men förekommer fortfarande speciellt på landsbygden. Dessa förmåner torde ofta ha taxerats rätt lågt. Bl. a. av denna orsak är de redovisade medelbeloppen på landsbygden och i städerna inte fullt jämförbara. I 14 § socialhjälpslagen stadgas, att socialhjälp bör lämnas i form av kontant understöd, såvida inte hjälpbehovets art föranleder till annat eller att anledning finns att anta att dylikt understöd inte kommer till behörig användning. Rätt vanligt är t. ex. att socialnämnderna lämnar matanvisningar i stället för kontanta medel till mat. En hjälpsökande kan ävenledes få anvisning till inköp av kläder eller matvaror i en viss affär och hyra kan socialnämnden betala direkt till hyresvärden.

Inom samtliga familjetyper är det genomsnittliga hjälpbeloppet högre i städerna än på landsbygden, vilket framgår av tabell O. Genomsnittsbeloppen är 43 % (1957: 47 %) högre i städerna än på landsbygden. Störst är denna differens bland ensamma kvinnor utan barn med 73 % högre genomsnittsbelopp i städerna än på landsbygden, medan den minsta skillnaden föreligger för giftna par med barn, med 33 %.

För olika familjetyper ligger understödsbeloppen på rätt olika nivå. Äkta makar med barn har i genomsnitt fått något högre bidrag än övriga, vilket givetvis sammanhänger med deras större försörjningsbörda. Hjälpens storlek är mycket skiftande från fall till fall, vilket ligger i socialhjälpens natur av fri behovsprövning.

Det bör observeras att de här redovi-

sade beloppen på intet sätt utgör något exakt mått på vad de hjälpta familjerna har att leva av. Socialhjälpens är ju i många fall endast ett tillskott till en familjs övriga inkomster. I många fall redovisas t. ex. rätt låga utgifter för bostad, genom att familjen äger ett eget hem eller bor hos anhöriga eller i bostäder som till reducerad hyra upplåtes av arbetsgivare.

VI. Vård på sjukvårdsanstalt

Antal vårdtagare m. m. Antal hjälpta-gare som på socialnämndens bekostnad erhållit vård på sjukhus uppgick år 1958 till 10 410. Deras fördelning på män, kvinnor och barn samt på olika lokala områden framgår av tabell P, i vilken även förändringarna sedan föregående år redovisas. Antalet av socialhjälpens understödda vårdtagare på sjukvårdsanstalt har sedan 1955 års sjukförsäkringsreform sjunkit mycket kraftigt, och denna nedgång har fortsatt även 1958, då antalet fall var 11 % lägre än 1957. Sedan 1954, året före sjukförsäkringsreformen, har antalet dylika personer minskat från 38 320 till 10 410, dvs. med 73 %.

Nedgången sedan 1957 har varit större på landsbygden (16 %) än i städerna (4 %).

De manliga vårdtagarna var något fler än de kvinnliga (50 respektive 46 %). Andelen barn uppgick i hela riket endast till 4 % (1957: 2 %). Antalet vård-

tagare på sjukvårdsanstalt åren 1957 och 1958 fördelade på vuxna män, vuxna kvinnor samt barn under 16 år framgår av denna tablå.

	Antal vårdtagare på sjukvårdsanstalt		Förändring i %
	1957	1958	
Landsbygd			
män.....	3 855	3 100	— 19,6
kvinnor	2 890	2 505	— 13,3
barn	160	215	+ 34,4
Städer			
män.....	2 580	2 135	— 17,3
kvinnor	2 120	2 320	+ 9,4
barn	65	135	(+ 107,7)
Hela riket			
män.....	6 435	5 235	— 18,7
kvinnor	5 010	4 825	— 3,7
barn.....	225	350	+ 55,6
Samtliga personer	11 670	10 410	— 10,8

De familjer som under 1958 erhållit socialnämndens hjälp till vård på sjukvårdsanstalt för någon familjemedlem fördelar sig efter olika familjetyper på sätt som framgår av sammanställningen

	Antal fall som fått vård på sjukhus	därav, i %, tillhörande familjetypen					
		ensamma utan barn	män med barn	ensamma utan barn	kvinnor med barn	gifta par utan barn	med barn
Landsbygd	5 720	42	0	34	2	12	11
Städer	4 530	36	0	39	3	12	10
Hela riket	10 250	39	0	36	2	12	10
D:o 1957	11 620	43	0	34	2	12	9

	Antal fall som fått vård på sjukhus	därav, i %, där familjeföreståndaren var i åldern							
		— 15 år	16— 29 år	30— 39 år	40— 49 år	50— 59 år	60— 66 år	67— 74 år	75— år
Landsbygd.....	5 720	—	10	13	17	22	12	13	13
Städer.....	4 530	0	11	15	17	20	12	12	14
Hela riket.....	10 250	0	10	14	17	21	12	12	14
D:o 1957	11 620	0	12	15	19	19	12	12	11

nederst på sid. 34. Denna fördelning skiljer sig från motsvarande för samtliga socialhjälpfall främst därigenom att ensamma män utan barn som lämnats sjukvård är avsevärt större (39 %) än denna familjetyps andel av samtliga hjälpfall (29 %). Detta gäller även ensamma kvinnor utan barn, där motsvarande siffror är 36 % respektive 24 %. Däremot redovisas för familjetypen gifta par med barn betydligt lägre andel i sjukvårdsklientelet (10 %), än bland samtliga socialhjälpfall (22 %). Det är framför allt föräldrarnas sjukdom, som föranlett barnfamiljerna att anlita socialhjälpen. Jämfört med 1957 har andelen ensamma män utan barn som fått vård på sjukhus minskat från 43 till 39 % av samtliga. Denna nedgång är genomgående för såväl landsbygd som städer. Andelen ensamma kvinnor utan barn företer en mindre ökning sedan 1957 (från 34 till 36 %).

Vårdfallens fördelning efter familjeföreståndarens ålder redovisas i nedanstående tablå.

Före sjukförsäkringsreformen kunde man konstatera en rätt stark överrepresentation av de arbetsföra åldrarna bland dem som fått vård på sjukvårdsanstalt

i jämförelse med hela hjälpklientelet. Denna har nu försvunnit och för 1958 redovisas en något lägre andel bland sjukvårdsfallen i åldrarna under 60 år (62 %), än bland samtliga hjälpfall (71 %).

Antal vårddagar och vårdens värde. Den genomsnittliga vårdtiden för samtliga på sjukvårdsanstalt intagna hjälpstagare uppgick till 200 dagar (på landsbygden 235 dagar, i städerna 156 dagar). Detta innebär något kortare vårdtid än 1957. Sedan tiden före sjukförsäkringsreformen har dock en kraftig ökning av den genomsnittliga vårdtiden skett, genom att de kortvariga fallen i stor utsträckning föll bort ur socialhjälpklientelet då den allmänna sjukförsäkringen infördes.

Det klientel som av socialnämnderna fått vård på sjukvårdsanstalt är mycket ojämnt fördelat i fråga om vårdtidens längd. Liksom i fråga om dem som fått hjälp till uppehållet, kan vårddagarna i stort sett uppdelas i två kategorier, dels tillfälliga, dels varaktiga vårdfall. Som ovan nämnts utgör de tillfälliga fallen numera inte så stor andel av samtliga som tidigare. Drygt en tredjedel av sjuk-

	Antal ensamma vårddagare som fått vård på sjukhus	därav, i %, med en vårdtid av nedanstående antal dagar					Medel- tal vård- dagar
		1— 89	90— 179	180— 269	270— 359	360—	
Landsbygd.....	5 670	27	10	8	9	46	235
Städer.....	4 490	49	13	7	6	25	156
Hela riket	10 160	37	11	8	8	37	200
D:o 1957.....	11 575	33	12	7	7	41	212

Tab. P. Antal vårdtagare på sjukvårdsanstalt fördelade på män, kvinnor och barn inom olika riksområden

	Vårdtagare				Förändring sedan 1957	
	Antal	därav, i %.			antal	i %
		män	kvinnor	barn		
Landsbygd	5 820	53	43	4	— 1 085	— 15,7
Mälardlänen	970	48	44	8	— 110	— 10,2
Östra Götaland	1 150	50	47	3	— 110	— 8,7
Södra Götaland	675	58	41	1	— 270	— 28,6
Bohuslän o. Vänerlänen	1 295	52	46	2	— 325	— 20,1
Dalarna o. nedre Norrland	1 235	58	37	5	— 210	— 14,5
Övre Norrland	495	55	42	3	— 60	— 10,8
Städer	4 590	46	51	3	— 174	— 3,7
Stockholm	1 235	40	56	4	+ 181	+ 17,2
Göteborg	275	65	31	4	+ 55	+ 25,0
Malmö	250	40	58	2	+ 20	+ 8,7
Städer med 30 000—100 000 inv.	1 140	48	51	1	+ 10	+ 0,9
Städer med 10 000—30 000 inv. . .	1 165	43	53	4	— 335	— 22,3
Städer med under 10 000 inv.	525	59	39	2	— 105	— 16,7
Hela riket	10 410	50	46	4	— 1 259	— 10,8
D:o 1957	11 670	55	43	2	—	—

vårdsfallen hade erhållit vård under kortare tid än tre månader, medan lika många (37 %) hade vistats på sjukvårdsanstalt under hela året.

Från socialnämnderna efterfrågades vem eller vilka i den hjälpta familjen som fått vård på sjukhus. Då det endast i ett fåtal fall förekommit att flera personer i en familj fått sådan hjälp, redovisas i tablan nederst på sid. 35 endast ensamma vårdtagare.

Det råder en stark skillnad mellan sjukvårdsfallens genomsnittliga varaktighet på landsbygden och i städerna. De långvariga fallen omfattar på landsbygden inemot hälften av samtliga hithörande fall, i städerna blott en fjärdedel. Sedan 1957 har de varaktiga fallen minskat något, från 41 till 37 % av samtliga. Denna nedgång har varit något starkare i städerna. De kortvariga fallen (under

tre månader) har däremot ökat sedan föregående år från 33 till 37 % av samtliga hjälpfall med sjukhusvård.

Det totala värdet av den hjälp som socialnämnderna bekostade för vård på sjukvårdsanstalt uppgick till cirka 10,5 milj. kr, vilket innebär en minskning med 1,7 milj. kr (15 %) i jämförelse med 1957. På landsbygden var kostnaden 5,7 milj. kr, mot 7,4 ett år tidigare och i städerna 4,7 milj. kr (4,9).

I allmänhet är kostnaderna beräknade med utgångspunkt från de låga avgifter som socialnämnderna erlägger till läns-lasarett eller andra allmänna sjukvårds-inrättningar, t. ex. sinnessjuk- eller kronikersjukhus. Den genomsnittliga kostnaden per vård dag uppgick år 1958 till 5,10 kr; detta innebär en ökning sedan föregående år, då genomsnittskostnaden var 4,95 kr med 3,0 %.

VII. Annan hjälp

Antal hjälpfall. Antal hjälpfall som under 1958 åtnjutit hjälp av socialnämnden i annan form än till uppehållet eller sjukhusvård, var inalles 46 705, varav 21 570 i landskommunerna och 25 135 i städerna. Detta innebär ökning sedan 1957 med inemot 3 000 fall (7 %). På landsbygden var ökningen inemot 5 % och i städerna cirka 9 %.

På grund av ändrade redovisningsprinciper i samband med omläggningen av socialhjälpstatistiken år 1957 har annan hjälp numera en betydligt större omfattning än tidigare. I jämförelse med år 1956 uppvisar sålunda 1958 års siffror en uppgång för hela riket med 65 %, för landsbygden med 53 % samt för städerna med 78 %.

Dessa hjälpfalls fördelning efter familjetyp samt om hjälpen utgått enbart eller i kombination med sjukhusvård eller hjälp till uppehållet framgår av tabell Q.

Några mer betydande skillnader gentemot fördelningen av samtliga hjälpfall förekommer inte. Ensamma kvinnor med barn är något färre och gifta par utan barn något fler bland dem som fått annan hjälp än bland samtliga hjälptagare. I jämförelse med 1957 föreligger inga nämnvärda skillnader i fördelningen efter familjetyp.

Antal personer som fått annan hjälp. I vissa fall har annan hjälp utgått till mer än en person i samma familj. Hela

Tab. Q. Antal hjälpfall med annan hjälp inom olika familjetyper samt hjälpens genomsnittliga värde

	Antal fall	därav, i %, tillhörande familjetypen						Hjälpens värde per fall och år ¹
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par		
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>Enbart annan hjälp</i>								
Landsbygd.....	12 175	35	0	28	4	17	16	281
Städer.....	8 995	37	0	34	4	15	10	230
Hela riket	21 170	36	0	31	4	16	13	260
<i>Annan hjälp i kombination med hjälp till uppehållet eller sjukhusvistelse</i>								
Landsbygd.....	9 395	25	1	18	11	13	32	254
Städer.....	16 140	28	0	24	11	13	24	171
Hela riket	25 535	27	1	22	11	13	27	202
<i>Samtliga hjälpfall</i>								
Landsbygd.....	21 570	30	1	24	7	15	23	269
Städer.....	25 135	31	0	28	8	13	19	192
Hela riket	46 705	31	0	26	8	14	21	228
D:o 1957	43 680	30	1	25	8	15	22	218

¹ Utom Stockholms stad

Tab. R. Antal personer som fått annan hjälp fördelade på män, kvinnor och barn inom olika riksområden

	Hjälptagare med annan hjälp			
	Antal	därav, i %,		
		män	kvinnor	barn
<i>Landsbygd</i>	26 580	46	38	16
Mälarlän.....	5 365	45	39	16
Östra Götaland	3 270	45	38	17
Södra Götaland	3 180	41	38	21
Bohuslän och Vänern.....	4 065	42	42	16
Dalarna och nedre Norrland	7 370	49	37	14
Övre Norrland.....	3 330	54	33	13
<i>Städer</i>	29 230	47	43	10
Stockholm	1 390	45	47	8
Göteborg	710	82	17	1
Malmö.....	1 455	52	47	1
Städer med 30 000—100 000 inv.	12 800	43	45	12
Städer med 10 000—30 000 inv.	10 385	49	41	10
Städer med under 10 000 inv.....	2 490	50	39	11
<i>Hela riket</i>	55 810	47	40	13
D:o 1957.....	53 200	46	39	15

antalet hjälpta personer uppgick till 55 810, varav på landsbygden 26 580 och i städerna 29 230. Antalet hjälpta personer har sedan 1957 ökat med 5 %. Hur de hjälpta personerna fördelar sig på män, kvinnor och barn inom olika riksområden på landsbygden samt inom städer av olika storlek framgår av tabell R.

Fördelningen ger en helt annan bild än t. ex. i fråga om sjukhusvården, främst genom att den relativa andelen barn som fått annan hjälp utgör 13 %, men endast 4 % bland sjukhusfallen. Framför allt på landsbygden har rätt många barn kommit i åtnjutande av annan hjälp och speciellt i Södra Götaland (21 %). Den relativa andelen män utgjorde 47 % och kvinnor 40 %. Göteborg skiljer sig markant från övriga delar av riket genom att inte mindre än 82 % av alla hjälpta personer är män.

Hjälpens värde. Hela värdet av den hjälp som redovisats under rubriken an-

nan hjälp, uppgick till 10,9 milj. kr, vilket innebär en ökning med 7 % i jämförelse med 1957.

De genomsnittliga belopp som lämnats per hjälpfall redovisas i tabell Q. Beloppen är genomgående högre på landsbygden än i städerna. Särskilt stor är denna skillnad för de fall som haft annan hjälp i kombination med hjälp till uppehållet eller vård på sjukvårdsanstalt. Genomsnittsbeloppen för dessa fall är på landsbygden 254 kr och i städerna 171 kr. För samtliga hjälpfall med annan hjälp var medelbeloppet 260 kr då hjälpen lämnats enbart, och 202 kr då den lämnats i kombination med annan hjälpform. Sedan föregående år har beträffande de fall som fått enbart annan hjälp genomsnittsbeloppet på landsbygden ökat med 6 %, medan det i städerna sjunkit med 2 %. Beloppen för de fall där annan hjälp lämnats i kombination med annan hjälpform har sjunkit på landsbygden (4 %), men stigit i städerna (6 %).

VIII. Borgen på lån

Som tidigare framhållits, innehåller 1956 års socialhjälpsslag ett nytt slag av hjälp, nämligen i form av tecknad borgen på lån. Hittills har denna hjälpform ännu inte fått någon större omfattning. Redovisningen har även på en del håll varit bristfällig.

I nedanstående tablå redovisas antal fall som av socialnämnderna fått borgenslån, dels enbart, dels i kombination med annan hjälpform.

Det är mest gifta par med barn som fått borgenslån; 62 % av samtliga fall tillhör denna familjetyp. Genomsnittsbeloppet uppgår till 3 679 (1957: 5 439) kr på landsbygden, till 3 241 (3 285) kr i

städerna samt till 3 540 (4 709) kr i hela riket.

Av de lämnade borgenslånen avsåg 103, dvs. 26 % av samtliga, högre belopp än 5 000 kr och 90 belopp på mellan 3 000 och 5 000 kr. Lägre belopp än 1 000 kr hade lämnats i 65 fall; av dessa avsåg 40 belopp som understeg 500 kr. Inalles utlämnades borgenslån till ett värde av 1,4 milj. kr.

I jämförelse med 1957 innebär ovan nämnda uppgifter en rätt kraftig minskning av omfattningen av borgensinstitutet. Antal fall som fått borgenslån minskade sålunda med 43 % och borgenslårens totala värde med 57 %.

	Antal fall enbart	Antal fall som fått borgenslån i kombination med annan hjälpform	Tillhopa	Borgenslårens värde, kr
Landsbygd.....	125	145	270	993 370
Städer.....	75	50	125	405 111
Hela riket	200	195	395	1 398 481

IX. Socialhjälpens totala värde

I det föregående har särskilda uppgifter redovisats om värdet av den socialhjälp som lämnats i form av hjälp till uppehållet, vård på sjukvårdsanstalt eller annan hjälp. En sammanfattning härav lämnas i vidstående tablå. De belopp för vilka socialnämnderna tecknat borgen på lån har icke medräknats.

Hjälpens värde redovisas här brutto, vilket innebär att den ersättning som kommunerna erhållit för lämnad vård ej har avdragits. Det kan antingen vara återbetald socialhjälp från hjälptagaren själv, t. ex. i form av folkpension som kommunens socialnämnd uppburit, eller

Hjälpens värde i milj. kr	Hjälp till uppe- hållet	Vård på sjuk- vårds- anstalt	Annan hjälp	Samt- liga hjälp- former
Landsbygd.....	32,0	5,7	5,8	43,5
Städer.....	76,6	4,7	5,1	86,4
Hela riket 1958 ..	108,6	10,4	10,9	129,9
1957 ..	97,2	12,2	10,2	119,6

Hjälpens värde i %

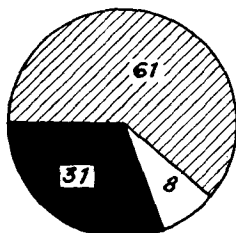
Landsbygd.....	74	13	13	100
Städer.....	89	5	6	100
Hela riket 1958 ..	84	8	8	100
1957 ..	81	10	9	100

från annat håll t. ex. landsting eller från andra kommuner.

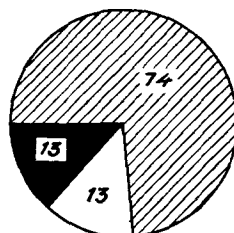
Det totala värdet av den hjälp i olika former som lämnats av socialnämnderna

OMFATTNINGEN OCH VÄRDET AV OLIKA FORMER AV SOCIALHJÄLP (i %)

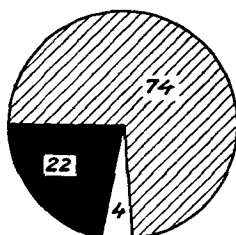
*Antal hjälpfall
Landsbygd*

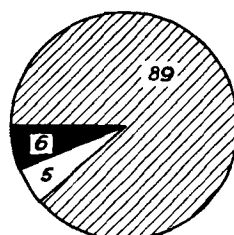
*Hjälpens värde
Landsbygd*

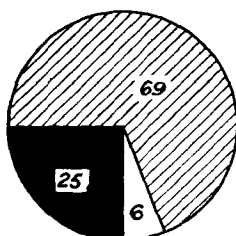
Städer

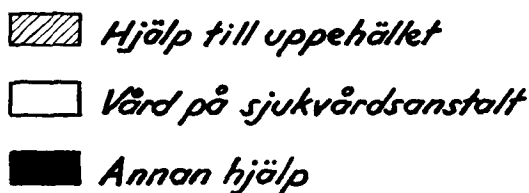
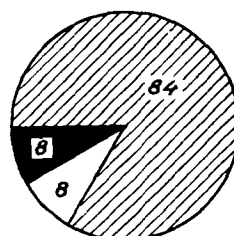
Städer

Hela riket

Hela riket

Tab. S. Av socialnämnderna lämnad hjälp fördelad efter familjetyp och hjälpens beskaffenhet

	Hjälpens uppgivna värde i tusental kr				Medeltal per hjälpfall, kr
	hjälp till uppehållet	vård på sjukvårdsanstalt	annan hjälp	samtliga hjälpformer	
<i>Landsbygd</i>					
Ensamma män utan barn	3 944	2 577	1 899	8 420	557
» » med »	384	2	54	440	1 013
» kvinnor utan barn	5 870	2 336	1 028	9 234	625
» » med »	5 283	89	349	5 721	1 039
Gifta par utan barn	3 947	407	812	5 166	589
» » med »	12 592	306	1 666	14 564	921
Samtliga hjälptagare	32 020	5 717	5 808	43 545	721
<i>Städer</i>					
Ensamma män utan barn	12 790	1 461	1 398	15 649	507
» » med »	481	5	77	563	1 384
» kvinnor utan barn	17 515	2 747	1 216	21 478	942
» » med »	18 239	73	297	18 609	1 447
Gifta par utan barn	6 157	293	667	7 117	698
» » med »	21 393	172	1 437	23 002	1 219
Samtliga hjälptagare	76 575	4 751	5 092	86 418	900
<i>Hela riket</i>					
Ensamma män utan barn	16 734	4 038	3 297	24 069	524
» » med »	865	7	131	1 003	1 193
» kvinnor utan barn	23 385	5 083	2 244	30 712	817
» » med »	23 522	162	646	24 330	1 325
Gifta par utan barn	10 104	700	1 479	12 283	648
» » med »	33 985	478	3 103	37 566	1 083
Samtliga hjälptagare	108 595	10 468	10 900	129 963	831

under 1958 uppgick till 130 milj. kr, vilket sedan närmast föregående år innebär en ökning med 10 milj. kr (8,6 %). På landsbygden var uppgången 2,6 % och i städerna 11,9 %. Den relativa fördelningen av totalkostnaden på olika

hjälpformer har förändrats såtillvida sedan 1957, att socialnämndernas utgifter för vård på sjukvårdsanstalt minskat från att omfatta 10 % till 8 %. Den relativa andelen som gått till hjälp till uppehållet har ökat från 81 till 84 %.

År	Socialhjälpens värde (i milj kr) för				D:o i 1949 års penningvärde	År	Socialhjälpens värde (i milj kr) för				D:o i 1949 års penningvärde
	Hjälp till uppehållet	Vård på sjukvårdsanstalt	Annan hjälp	Samtliga hjälpformer			Hjälp till uppehållet	Vård på sjukvårdsanstalt	Annan hjälp	Samtliga hjälpformer	
1949	49,4	17,8	4,7	71,9	71,9	1954	87,0	21,7	6,5	115,2	89,3
1950	54,5	16,5	5,2	76,2	75,4	1955	76,5	16,5	7,1	100,1	75,3
1951	60,5	18,3	5,6	84,4	72,1	1956	85,2	13,5	7,0	105,7	76,0
1952	70,5	22,5	6,1	99,1	78,7	1957	97,2	12,2	10,2	119,6	82,5
1953	80,3	21,7	6,6	108,6	84,8	1958	108,6	10,4	10,9	129,9	85,5

Tabell S utvisar hur värdet av den socialhjälp som lämnats under 1958 fördelar sig på olika familjetyper. I genomsnitt uppgick hjälpens värde till 831 (1957: 804) kr per fall, på landsbygden 721 (736) kr och i städerna 900 (846). Skillnaderna i medelbeloppen var dock rätt stora mellan olika familjetyper. Största genomsnittsbeloppet har lämnats till ensamma kvinnor med barn vilka i

genomsnitt fått 1 325 kr per hjälpfall. Den relativa fördelningen av värdet av socialhjälp på olika hjälpformer beräknas även av diagrammet på sid. 40.

Slutligen lämnas i föregående tabell en översikt av kostnaden för socialhjälp (före 1957 fattigvården) under de senaste tio åren. Omräknat till enhetligt penningvärde har kostnaderna ökat med 19 % sedan år 1949.

X. Ålderdomshemmen under 1958

För att få ett underlag för den omdaning som 1947 års ålderdomshemsreform syftade till, gjorde socialstyrelsen under våren 1950 en undersökning om förhållandena på de svenska ålderdomshemmen med utförliga uppgifter dels om anstalterna (deras ålder, platsantal, beläggning, driftskostnader m. m.), dels om pensionärerna (deras kön, ålder, hälsotillstånd, civilstånd, behov av vård på specialanstalter m. m.). Förhållandena vid ålderdomshemmen skulle, enligt den plan som framlades i samband med ovanstående undersökning, följas kontinuerligt. Sålunda insamlas i regel varje år vissa uppgifter om antalet hem, vårdplatser och vårdtagare samt dessutom ytterligare uppgifter av speciellt intresse. Den översikt av ålderdomshemmen under 1958 som här redovisas omfattar sålunda, utöver dessa allmänna uppgifter, vissa siffror om personalens storlek.

Antal ålderdomshem och platsutrymmet. Den 31 december 1958 fanns 1 363 ålderdomshem som var i bruk. Av dessa låg 1 167 på landsbygden och 196 i städerna. I jämförelse med förhållandena ett år tidigare innebär detta en minskning

med 7 hem. Antalet vårdplatser har ökat med 217; sålunda redovisas 40 385 vid slutet av år 1958 mot 40 168 ett år tidigare. Ålderdomshem, drivna av kommunalförbund, som tidigare speciellt förekom i län med många små kommuner, har nu i det närmaste försvunnit, sedan kommunerna efter 1952 års kommunreform blivit större och förutsättningar skapats för att de skall kunna driva ålderdomshem i egen regi. För närvarande torde endast ett tjugotal ålderdomshem drivas av kommunalförbund.

Här måste också påpekas att fr. o. m. år 1951 en viss förändring i definitionen av begreppet ålderdomshem införts. De städer som inte deltar i landsting och som själva har att ombesörja sjukvård av allehanda slag, driver (med undantag för Göteborgs stad) sjukavdelningar för såväl sinnessjuka som kroniskt sjuka i anslutning till sina ålderdomshem eller separat, men i socialnämndens regi. Dessa avdelningar har före år 1951 alltid redovisats som ålderdomshem; numera medtas de ej i statistiken över ålderdomshemmen utan betraktas som självständiga sjukvårdsanstalter. Då man jämför uppgifter som avser 1950 eller tidigare år

Tab. T. Antal ålderdomshem vid slutet av år 1958 inom olika storleksgrupper samt antal platser, länsvis

Län	Antal ålderdomshem	därav med nedanstående antal platser										Summa platser den 31/12 1958
		—10	11—15	16—20	21—25	26—30	31—40	41—50	51—75	76—100	101—	
Stockholms stad	10	1	—	1	—	—	—	—	1	2	5	2 828
Stockholms	78	3	19	22	9	4	11	4	2	1	3	2 129
Uppsala	32	2	6	6	7	4	4	—	1	1	1	1 013
Södermanlands	62	7	14	16	8	2	8	1	1	2	3	1 764
Östergötlands	86	7	24	19	17	4	5	2	4	1	3	2 360
Jönköpings	72	25	21	12	5	—	6	2	—	—	1	1 265
Kronobergs	53	7	14	13	7	4	6	1	—	—	1	1 143
Kalmar	72	6	12	18	10	10	11	2	—	2	1	1 781
Gotlands	10	1	1	2	1	1	3	—	1	—	—	280
Blekinge	26	—	1	5	8	4	4	1	2	—	1	850
Kristianstads	66	11	16	15	9	3	6	2	3	1	—	1 459
Malmöhus	93	5	28	23	11	9	5	2	3	2	5	2 756
Hallands	47	7	17	7	7	3	3	—	2	—	1	1 050
Göteborgs och Bohus..	63	3	24	10	7	—	9	1	2	4	3	2 526
Älvsborgs	97	15	23	22	7	11	11	4	2	1	1	2 260
Skaraborgs	81	8	32	7	15	5	6	2	4	2	—	1 803
Värmlands	74	3	20	16	4	7	13	5	3	3	—	1 978
Örebro	51	5	10	12	5	4	5	3	5	1	1	1 447
Västmanlands	49	5	13	10	4	3	3	5	4	—	2	1 394
Kopparbergs	42	1	6	6	5	7	5	4	7	1	—	1 425
Gävleborgs	41	1	3	6	5	4	10	1	8	2	1	1 676
Västernorrlands	60	2	7	14	5	4	9	7	7	3	2	2 213
Jämtlands	35	2	8	11	4	3	4	1	1	1	—	812
Västerbottens	35	2	2	5	1	6	7	7	4	1	—	1 242
Norrbottens	28	—	2	6	6	3	3	2	6	—	—	931
Summa	1 363	129	323	284	167	105	157	59	73	31	35	40 385
Därav: landsbygd	1 167	121	308	261	151	98	137	48	38	5	—	25 744
städer ...	196	8	15	23	16	7	20	11	35	26	35	14 641

med uppgifter för innevarande redovisningsår, bör detta ihåggkommas.

I efterföljande sammanställning redovisas förändringarna i platsantalet för varje avdelningstyp sedan 1957.

	Antal platser		Förändring i %
	31/12 1957	31/12 1958	
Egentligt ålderdomshem	35 101	35 187	+ 0,2
Sinnessjukavdelning....	589	465	— 21,1
Kronikeravdelning	1 676	1 295	— 22,7
Annan sjukavdelning ..	2 802	3 438	+ 22,7
Samtliga	40 168	40 385	+ 0,5

Den sedan flera år pågående minskningen av antalet platser på specialavdelningarna för mentalsjuka och för varaktigt (kroniskt) sjuka har fortsatt, medan platsantalet på de ordinärt till ål-

derdomshemmen hörande sjukavdelningarna ökat. Detta sammanhänger med att antalet specialavdelningar minskar, antingen genom att de läggs ned eller genom att de överförs till landstingen. Sålunda redovisades år 1951 ett antal av 31 ålderdomshem med sinnessjukavdelning, år 1958 hade antalet sjunkit till 13. År 1957 fanns kronikeravdelning på 71 ålderdomshem, nu redovisas 63 dylika hem. Denna tendens är helt influerad av 1947 års ålderdomshemsreform. På de nyanordnade hemmen förekommer inga specialavdelningar, utan en del hem är försedda med vanliga sjukavdelningar, som är avsedda för hemmets pensionärer vid akuta sjukdomsfall.

I tabell T redovisas antalet platser på ålderdomshemmen länsvis. Hemmen har här även fördelats efter storlek. Inom de olika länen kan vissa smärre förskjutningar mellan 1957 och 1958 konstateras.

Det genomsnittliga platsantalet per hem ökade mellan 1957 och 1958 från 29,3 till 29,6.

Antalet platser i enkelrum har även under 1958 fortsatt att öka, beroende på att i de nya hem som numera tillkommer en mycket stor del av platserna är enkelrum. Sålunda var antalet platser i enkelrum vid slutet av 1958 14 921 (37 % av samtliga). Ett år tidigare var antalet 13 845 (34 %). Antalet enkelrum är väsentligt lägre på specialavdelningarna än på de egentliga ålderdomshemmen, något som är helt naturligt, då de förstnämnda är sjukavdelningar och mestadels knutna till gamla anstalter. Platsantalet i enkelrum för de olika avdelningarna redovisas i nedanstående tablå.

	Antal platser	därav i enkelrum	totalt i %
Egentligt ålderdomshem	35 187	14 124	40,1
Sinnessjukavdelning	465	66	14,2
Kronikeravdelning	1 295	151	11,7
Annan sjukavdelning ..	3 438	580	16,9
Samtliga	40 385	14 921	36,9
därav: landsbygd	25 744	9 696	37,7
städer	14 641	5 225	35,7

Den relativa andelen enkelrum i olika stora hem framgår av efterföljande sammanställning.

År då hemmet togs i bruk	Antal hem		Antal platser		Antal platser i enkelrum	Medeltal platser per hem
	totalt	i %	totalt	i %		
—1900	185	13,6	5 961	14,8	1 343	32
1901—1910	149	10,9	3 980	9,9	689	27
1911—1920	160	11,7	3 653	9,0	809	23
1921—1925	91	6,7	2 505	6,2	514	28
1926—1930	190	13,9	4 819	11,9	1 438	25
1931—1935	221	16,2	4 151	10,3	1 008	19
1936—1946	53	3,9	1 691	4,2	475	32
1947—1952	76	5,6	3 429	8,5	1 949	45
1953—1958	238	17,5	10 196	25,2	6 696	43
Samtliga	1 363	100	40 385	100	14 921	30

Antal platser per hem	Antal platser	därav i enkelrum totalt	i %
— 10	1 119	362	32
11— 15	4 285	1 120	26
16— 20	5 041	1 499	30
21— 25	3 857	1 377	36
26— 30	2 992	1 260	42
31— 40	5 506	2 501	45
41— 50	2 684	1 193	44
51— 75	4 522	2 128	47
76—100	2 678	1 326	50
101—	7 701	2 155	28

Det föreligger en rätt stark skillnad i den relativa andelen enkelrum mellan nyanordnade hem och äldre. Sålunda uppgick denna andel till 63 % på de hem som tillkommit efter 1947 års reform, men blott till omkring 20 % på hem byggda före 1925.

Hemmens ålder. Man kan skilja på två helt skilda grupper av ålderdomshem, de nya som tillkommit efter 1947 års reform samt övriga hem. De förstnämndas antal var vid utgången av år 1958 sammanlagt 314, medan de övriga till antalet var 1 049. Skillnaden i storlek är betydande; de 314 nya hemmen omfattade sålunda 13 625 platser (i genomsnitt 43 per hem), medan de äldre hemmen sammanlagt inrymde 26 760 vårdplatser (26 i genomsnitt). En översikt av antalet hem och antalet platser ävensom platsantalet i enkelrum på olika gamla ålderdomshem lämnas i nedanstående tablå.

Inemot 1/7 av ålderdomshemmen har varit i bruk sedan år 1900 eller tidi-

Tab. U. Antal ålderdomshem länsvis vid slutet av år 1958 fördelade efter ålder

Län	Antal ålder- doms- hem	därav tagna i bruk år								
		—1900—	1901—	1911—	1921—	1926—	1931—	1936—	1947—	1953—
		1910	1920	1925	1930	1935	1946	1952	1958	
Stockholms stad	10	2	2	1	1	1	—	—	—	3
Stockholms	78	3	4	11	15	14	11	—	6	14
Uppsala	32	2	—	6	1	8	2	1	1	11
Södermanlands	62	18	8	5	7	11	5	2	1	5
Östergötlands	86	8	7	6	7	18	22	3	4	11
Jönköpings	72	12	3	7	8	9	15	5	—	13
Kronobergs	53	3	7	7	3	6	10	6	5	6
Kalmar	72	5	11	13	5	7	19	2	7	3
Gotlands	10	1	1	—	1	—	—	—	2	5
Blekinge	26	2	3	4	4	4	1	3	3	2
Kristianstads	66	11	9	9	2	8	8	1	4	14
Malmöhus	93	18	4	8	2	21	18	4	4	14
Hallands	47	10	16	2	—	3	3	1	2	10
Göteborgs och Bohus..	63	10	6	9	3	12	7	4	2	10
Älvsborgs	97	11	10	14	3	15	20	5	6	13
Skaraborgs	81	7	9	6	7	14	18	2	5	13
Värmlands	74	9	13	10	2	4	21	1	3	11
Örebro	51	16	6	6	3	4	6	—	4	6
Västmanlands	49	12	7	10	5	2	2	1	1	9
Kopparbergs	42	5	6	8	2	4	5	—	3	9
Gävleborgs	41	8	7	4	2	5	4	—	2	9
Västernorrlands	60	4	5	6	3	7	11	4	4	16
Jämtlands	35	3	4	8	3	3	5	—	1	8
Västerbottens	35	1	—	—	—	6	3	6	4	15
Norrbottens	28	4	1	—	2	4	5	2	2	8
Summa	1 363	185	149	160	91	190	221	53	76	238
Därav: landsbygd	1 167	140	130	146	81	175	201	43	59	192
städer ...	196	45	19	14	10	15	20	10	17	46

gare. En livlig nybyggnad kännetecknade perioden 1926—1935; 411 av de ålderdomshem som var i bruk vid slutet av 1957 har nämligen byggts under denna period, vartill kommer rätt många hem som tillkom då, men nu är nedlagda. Anledningen till denna starka nybyggnad var en övergångsbestämmelse i fattigvårdslagen, enligt vilken kommunerna före den 1/1 1934 ålades att lösa sin ålderdomshemsfråga enligt bestämmelserna i 31 § samma lag. Då det framför allt var de mindre kommunerna som dröjt med att lösa frågan om sitt ålderdomshem är de hem som tillkom under denna period rätt små, i genomsnitt blott 22 platser.

Tabell U belyser ålderdomshemmens fördelning efter ålder inom olika län.

Det största relativa antalet hem som tagits i bruk före 1901 redovisas av Örebro, Södermanlands, Västmanlands och Hallands län; i samtliga dessa har över 20 % av hemmen denna ålder. Det största relativa antalet nyanordnade hem finns i Gotlands län med 70 %, i Västerbottens län med 54 %, i Uppsala län med 38 %, i Norrbottens län med 36 % samt i Västernorrlands län och Stockholms stad med 33 %.

Emellertid är hemmens ålder inte enbart alltid ett kriterium på deras modernitet och kvalitet. Många äldre hem har genomgått omfattande ombyggnader och reparationer, som gett dem en standard jämförlig med nybyggda hem. Uppgifterna om ombyggnaderna visar att av de allra äldsta hemmen, de som tillkom-

Tab. V. Antal ålderdomshem länsvis vid slutet av år 1958 av olika typ

Län	Antal ålderdomshem	därav antal hem		
		utan godkänd specialavdelning	med sinnessjukavdelning	med kronikeravdelning
Stockholms stad	10	10	—	—
Stockholms	78	77	—	1
Uppsala	32	31	1	1
Södermanlands	62	58	2	4
Östergötlands	86	84	—	2
Jönköpings	72	69	—	3
Kronobergs	53	51	—	2
Kalmar	72	67	—	5
Gotlands	10	9	—	1
Blekinge	26	22	—	4
Kristianstads	66	66	—	—
Malmöhus	93	88	3	4
Hallands	47	44	—	3
Göteborgs och Bohus	63	60	—	3
Älvsborgs	97	94	—	3
Skaraborgs	81	76	1	5
Värmlands	74	67	3	6
Örebro	51	48	—	3
Västmanlands	49	49	—	—
Kopparbergs	42	41	—	1
Gävleborgs	41	32	1	8
Västernorrlands	60	56	1	3
Jämtlands	35	34	1	1
Västerbottens	35	35	—	—
Norrbottnens	28	28	—	—
Summa	1 363	1 296	13	63
Därav: landsbygd	1 167	1 132	3	34
städer ...	196	164	10	29

Tab. X. Antal ålderdomshem, vid slutet av år 1958, fördelade efter ålder och platsantal

Antal platser per hem	Antal ålderdomshem	därav tagna i bruk år								
		—1900	1901—1910	1911—1920	1921—1925	1926—1930	1931—1935	1936—1946	1947—1952	1953—1958
— 10	129	31	19	18	6	19	31	4	—	1
11— 15	323	48	35	51	37	59	75	12	2	4
16— 20	284	34	43	40	19	48	59	9	4	28
21— 25	167	19	14	16	12	24	22	8	15	37
26— 30	105	8	11	6	4	16	11	4	11	34
31— 40	157	14	13	13	5	14	16	4	17	61
41— 50	59	8	1	6	3	4	4	4	7	22
51— 75	73	10	4	6	5	2	2	4	9	31
76—100	31	4	4	3	—	—	—	1	5	14
101—	35	9	5	1	—	4	1	3	6	6
Summa	1 363	185	149	160	91	190	221	53	76	238
Därav: om- eller tillbyggda	701	169	125	126	63	104	91	16	5	2

mit före 1901, 91 % senare varit föremål för någon mer ingripande ombyggnad. Motsvarande siffra för de hem som tillkommit 1901—1910 är 84 %, för dem som byggts mellan 1911 och 1920 79 % samt för dem som byggts mellan 1921 och 1930 59 %. Antalet om- eller tillbyggda hem redovisas i tabell X.

Förekomsten av specialavdelningar. I anslutning till de egentliga ålderdomshemmen drivs i vissa fall specialavdelningar för mentalsjuka och för kroniskt (varaktigt) sjuka. Dessutom finns vid en del ålderdomshem särskilda sjukavdelningar, som inte godkänts för vare sig landstingsgottgörelse eller statsbidrag. Dessa avdelningar utgör en synnerligen heterogen grupp; dels ingår här en del små avdelningar, huvudsakligen avsedda för att ge en möjlighet till isolering vid hastigt påkommande sjukdomsfall, dels ingår större avdelningar, vilka avgränsats från det övriga ålderdomshemmet.

Antalet hem med specialavdelningar har minskat, vilket redan framgått av uppgifterna om platsantalet på dessa avdelningar. Endast 13 ålderdomshem hade sinnessjukavdelning år 1958 och 63 hem kronikeravdelning. År 1957 var motsvarande siffror 17 respektive 71. På 72 hem fanns år 1958 en ordinärt till ålderdomshemmet hörande sjukavdelning.

Vissa skillnader i förekomsten av specialavdelningar kan märkas mellan olika län, vilket framgår av tabell V. Detta beror till stor del på i vilken utsträckning landstingen själva övertagit ansvaret för vården av de kroniskt sjuka. Kronikeravdelningar förekommer mest i Gävleborgs, Värmlands, Skaraborgs och Kalmar län. Det största antalet sinnessjukavdelningar finns i Värmlands och Malmöhus län, medan 16 län och Stockholms stad helt saknar denna typ av avdelningar.

Hemmens storlek. Av samtliga hem hade 33 % högst 15 platser och 74 % högst 30 platser. På dessa hem var dock endast 13 respektive 43 % av samtliga platser inrymda. I hela riket fanns endast 35 hem med över 100 platser; de inrymde emellertid inemot 20 % av det totala platsantalet. I efterföljande sammanställning återges ålderdomshemmens fördelning i storleksgrupper samt antalet platser inom var och en av dessa grupper.

Antal platser per hem	Ålderdomshem antal	i %	Platser Antal	i %
— 10	129	9,5	1 119	2,8
11— 15	323	23,7	4 285	10,6
16— 20	284	20,8	5 041	12,5
21— 25	167	12,2	3 857	9,6
26— 30	105	7,7	2 992	7,4
31— 40	157	11,5	5 506	13,6
41— 50	59	4,3	2 684	6,6
51— 75	73	5,4	4 522	11,2
76—100	31	2,3	2 678	6,6
101—	35	2,6	7 701	19,1

Som tidigare framhållits sammanhänger ålderdomshemmens storlek i viss mån med deras ålder. Under hela tiden från sekelskiftet fram till 1935 sjönk successivt det genomsnittliga platsantalet i de nybyggda hemmen. Därefter har platsantalet åter blivit större. Detta har delvis redan framgått av tabell X. Av denna tabell framgår att såväl de största som de minsta hemmen i genomsnitt är äldre än de medelstora. Av de 314 hem som tagits i bruk efter 1946 har sålunda 175 mellan 21 och 40 platser. Den relativa andelen hem av olika storlek som tagits i bruk under olika tidsperioder framgår av sammanställningen nederst på sid. 48.

Efter 1946 har ytterst få hem med mindre än 20 platser tagits i bruk. Under den stora nybyggnadsperioden efter 1925 fram till mitten av 1930-talet (då inemot 30 % av de hem som nu är i bruk, tillkom) byggdes mest mindre hem; således tillkom cirka 40 % av hem-

Tab. Y. Antal platser vid slutet av år 1958 på olika avdelningar vid ålderdomshem av olika storlekar

Antal platser per hem	Antal platser	därav på			
		egentligt ålderdomshem	sinnessjukavdelning	kronikeravdelning	annan sjukavdelning
— 10.....	1 119	1 119	—	—	—
11— 15.....	4 285	4 281	—	4	—
16— 20.....	5 041	5 025	—	16	—
21— 25.....	3 857	3 807	—	47	3
26— 30.....	2 992	2 987	—	5	—
31— 40.....	5 506	5 295	—	177	34
41— 50.....	2 684	2 434	32	63	155
51— 75.....	4 522	3 891	—	232	396
76—100.....	2 678	1 954	273	91	360
101—.....	7 701	4 391	160	660	2 490
Summa	40 385	35 187	465	1 295	3 438
Därav: landsbygd	25 744	24 967	61	365	351
städer ...	14 641	10 220	404	930	3 087

men mellan 11 och 20 platser under denna tid. Över 40 % av hemmen i storleksgruppen 26—30 platser har byggts efter 1947 års ålderdomshemsreform, cirka 50 % i storleksgrupperna 31—75 platser samt över 60 % i storleksgruppen 76—100 platser.

Platsantalet på olika stora hem fördelat på de olika avdelningarna redovisas i tabell Y. Specialavdelningar förekommer betydligt oftare på de stora hemmen än på de små. I den lägsta storleksgruppen (högst 10 platser) förekom inga specialavdelningar, medan i den högsta (över 100 platser) dylika avdelningar

upptog 43 % av det totala platsantalet. Kronikeravdelningar fanns i samtliga storleksgrupper utom den lägsta. Sinnessjukavdelningar, drivna i anslutning till ett egentligt ålderdomshem, förekom inte på hem med mindre än 40 platser. Annan sjukavdelning förekom övervägande på de största hemmen.

Antal vårdtagare och beläggningen.

Hela antalet vårdtagare vid rikets ålderdomshem vid slutet av åren 1957 och 1958 framgår av sammanställningen överst på sid. 49, som även visar medelbeläggningen per dag under 1958, beräk-

Antal platser per hem	Antal ålderdomshem	därav, i %, som tagits i bruk					
		1900 o. tidigare	1910 o. tidigare	1920 o. tidigare	1930 o. tidigare	1926—1935	1947—1958
— 10	129	24,0	38,8	52,7	72,1	38,8	0,8
11— 15	323	14,9	25,7	41,5	71,2	41,5	1,9
16— 20	284	12,0	27,1	41,2	64,8	37,7	11,3
21— 25	167	11,4	19,8	29,3	50,9	27,5	31,1
26— 30	105	7,6	18,1	23,8	42,9	25,7	42,9
31— 40	157	8,9	17,2	25,5	37,6	19,1	49,7
41— 50	59	13,6	15,3	25,4	37,3	13,6	49,2
51— 75	73	13,7	19,2	27,1	37,0	5,5	54,8
76—100	31	12,9	25,8	35,5	35,5	—	61,3
101—.....	35	25,7	40,0	42,9	54,3	14,3	34,3
Samtliga	1 363	13,6	24,5	36,2	56,9	30,2	23,0

	Antalet vårdtagare		i medeltal per dag under 1958	Antal vård-dagar under 1958 (i tusental)
	31/12 1957	31/12 1958		
Egentligt ålderdomshem	31 957	32 522	31 257	11 409
Sinnessjukavdelning	538	442	455	166
Kronikeravdelning	1 652	1 248	1 260	460
Annan sjukavdelning	2 567	3 311	3 259	1 190
Samtliga	36 714	37 523	36 231	13 225

nad genom division av antalet redovisade vård dagar med 365, ävensom totala antalet vård dagar.

Inalles utgjorde antalet vård dagar på ålderdomshemmens olika typer av avdelningar under år 1958 drygt 13,2 milj. Detta innebär, att antalet vårdtagare på landets ålderdomshem i genomsnitt var omkring 36 200 per dag.

För att utröna i vilken utsträckning ålderdomshemmen utnyttjas, har med ledning av uppgifterna om antalet vårdplatser på de olika avdelningarna och antalet vård dagar den genomsnittliga beläggningen uträknats på så sätt att antalet vård dagar satts i relation till antalet platser multiplicerat med 365.

I medeltal under år 1958 hade 90 % av samtliga platser varit belagda, dvs. två procentenheter högre än ett år tidigare. Den genomsnittliga beläggningen för de olika avdelningarna åren 1957 och 1958 framgår av denna tablå.

	Medelbeläggningen per 100 platser år	
	1957	1958
Egentligt ålderdomshem ..	87	89
Sinnessjukavdelning	91	98
Kronikeravdelning	98	97
Annan sjukavdelning	93	95
Samtliga	88	90

Genomsnittsbeläggningen är något högre på specialavdelningarna än på de egentliga ålderdomshemmen.

Av de 1 353 ålderdomshem för vilka den genomsnittliga beläggningen under år 1958 beräknats (10 hem hade ej varit i bruk hela året, varför de utesluts här) hade 16 (1,2 %) en beläggning som understeg 50 %. Mellan 50 och 80 % beläggning redovisas av 311 hem (23,0 %), samt mellan 80 och 100 % av 824 hem (60,9 %). Överbelagda var 202 hem (14,9 %). Ålderdomshemmens fördelning efter den genomsnittliga beläggningen under året för olika stora hem framgår av tabell Z.

Tab. Z. Ålderdomshemmen fördelade efter platsantal och beläggning

Beläggning i %	Antal ålderdomshem	därav med nedanstående antal platser					
		—15	16—20	21—30	31—50	51—100	101—
— 49	16	14	2	—	—	—	—
50— 69	131	74	26	19	10	2	—
70— 79	180	78	41	31	24	6	—
80— 89	321	99	82	65	50	18	7
90— 99	503	122	96	109	94	62	20
100—109	156	44	30	37	27	11	7
110—119	37	16	4	7	5	4	1
120—	9	5	1	2	1	—	—
Samtliga	1 353	452	282	270	211	103	35

Tab. Å. Ålderdomshemmens personal, fördelade efter hemmens storlek samt heltids- respektive deltidsanställning

Antal platser per hem	Antal ålderdomshem	Sysslomän		Föreståndarinnor	Bitr. föreståndarinnor	Sjukvårdspersonal		Kokerskor och köksbiträden		Vårdbiträden		Övrig personal		Summa	
		heltid	deltid			heltid	deltid	heltid	deltid	heltid	deltid	heltid	deltid	heltid	deltid
— 10	129	—	4	126	3	—	—	11	2	105	34	1	40	246	80
11— 15	323	1	5	320	4	—	2	98	15	474	98	5	109	902	229
16— 20	284	2	13	282	4	3	1	188	9	578	83	15	152	1 072	258
21— 25	167	1	7	167	6	2	1	169	8	462	73	17	160	824	249
26— 30	105	1	8	105	5	—	—	141	12	348	31	38	128	638	179
31— 40	157	3	15	157	18	16	1	266	15	676	51	74	248	1 210	330
41— 50	59	4	5	59	31	7	1	131	7	338	42	52	110	622	165
51— 75	73	7	23	73	36	46	28	256	14	602	112	108	96	1 128	273
76—100	31	1	14	34	17	62	20	150	7	329	44	64	73	657	158
101—	35	17	11	49	28	298	32	316	18	1 156	143	416	94	2 280	298
Summa	1 363	37	105	1 372	152	434	86	1 726	107	5 068	711	790	1 210	9 579	2 219
Därav: landsbygd	1 167	16	39	1 162	77	39	8	1 044	72	3 029	427	224	901	5 591	1 447
städer ..	196	21	66	210	75	395	78	682	35	2 039	284	566	309	3 988	772

En beräkning av den genomsnittliga beläggningen i hem av olika storlek ger vid handen att de små hemmen utnyttjas i något mindre utsträckning än de större hemmen. Den relativa beläggningen varierar mellan 84 och 94 %, vilket framgår av efterföljande tablå.

Antal platser per hem	Medelbeläggning per 100 platser	
	1957	1958
— 10	83,1	84,7
11— 15	83,5	83,6
16— 20	84,7	86,4
21— 25	87,8	89,6
26— 30	90,0	89,4
31— 40	89,8	88,3
41— 50	90,8	92,5
51— 75	89,5	91,9
76—100	92,0	93,6
101—	88,8	93,6

Vissa differenser i beläggningen föreligger även mellan hem av olika ålder. Av de nyanordnade hemmen har de som tagits i bruk åren 1947—1952 i genomsnitt utnyttjats till 95,3 %, medan de allra nyaste, dvs. de som tagits i bruk 1953 och senare, i genomsnitt utnyttjats något mindre (90,3 %). Detta kan dels bero på att pensionärerna flyttar in suc-

cessivt, dels kan personalbrist i vissa fall ha gjort sig gällande. Genomsnittsbeläggningen på ålderdomshem av olika ålder redovisas i nedanstående tablå.

År då hemmet togs i bruk	Medelbeläggning per 100 platser
—1900	90,0
1901—1910	89,0
1911—1920	86,6
1921—1925	90,8
1926—1930	88,2
1931—1935	86,2
1936—1946	93,1
1947—1952	95,3
1953—1958	90,3
Samtliga hem	89,7

Bland de skilda länen redovisas den högsta genomsnittliga beläggningen av Västernorrlands län med 95,8 % samt av Stockholms stad med 92,3 %. Rätt hög beläggning hade även Norrbottens län (92,1 %), samt Skaraborgs och Jämtlands län (92,0 %).

De lägsta beläggningarna har redovisats av ålderdomshemmen i Hallands län (80,6 %), Värmlands län (84,2 %), Östergötlands län (84,5 %) samt Jönköpings län (84,6 %).

Gotlands län har det lägsta relativa antalet platser i relation till antalet åldringar över 70 år, nämligen 49,8 ‰. Låga tal redovisas även av Stockholms stad och Malmöhus län med respektive 54,0 och 55,0 ‰. Västernorrlands län, Västmanlands län och Västerbottens län har de relativt flesta vårdplatserna med respektive 106,5, 100,3 och 97,0 per 1 000 personer över 70 år. I genomsnitt för hela riket fanns på de egentliga ålderdomshemmen (inklusive de särskilda sjukavdelningarna) 73,0 platser per 1 000 åldringar. Motsvarande siffra var 73,3 år 1957 och 73,8 år 1956.

Personalens storlek och ålder. Den 31/12 1958 fanns vid ålderdomshemmen 9 579 heltids- och 2 219 deltidсанställda. Hur personalen fördelar sig efter olika kategorier vid hem av olika storlek framgår av tab. Å. Ett sammandrag lämnas i följande tablå.

	Heltids- anställda	Deltids- anställda
Sysslomän	37	105
Föreståndarinnor	1 372	—
Biträdande föreståndarinnor	152	—
Sjuksköterskor och sjukvårdare	434	86
Kokerskor och köksbiträden	1 726	107
Vårdbiträden	5 068	711
Övrig personal	790	1 210
Samtliga	9 579	2 219

Vid landsbygdens ålderdomshem uppgick hela personalen till 5 591 heltids- och 1 447 deltidсанställda och vid städernas till 3 988 respektive 772.

Sysslomän fanns till ett antal av 142, varav de flesta (105) var deltidсанställda. I sistnämnda fall rör det sig om sådana som bär ansvaret för en kommuns hela socialvård och har sysslomannaskapet vid ålderdomshemmet som en bland flera arbetsuppgifter. Bland de deltidсанställda sysslomännen kan man skilja

på två olika kategorier. Vid de större hemmen ägnar de sig helt åt hemmens ekonomiska och administrativa skötsel. De mindre ålderdomshem som redovisat heltidсанställda sysslomän, har ofta eget jordbruk och sysslomannen (föreståndaren) svarar då för dettas skötsel.

Samtliga 1 372 föreståndarinnor var heltidсанställda. Vid några större hem redovisas mer än en föreståndarinna; å andra sidan var vid undersökningstillfället föreståndarinneplatsen vakant vid ett tiotal hem.

Antalet biträdande föreståndarinnor uppgick till 152. Här har endast fast anställda med heltid medräknats. Sådana som har till uppgift att tillfälligtvis ersätta föreståndarinnan vid semester, sjukdom eller annan ledighet har ej räknats som biträdande föreståndarinna. Det är till övervägande delen större hem som har biträdande föreståndarinnor. Bland hemmen med 31—50 platser fanns således biträdande föreståndarinna på 23 %, med 51—75 platser på 49 %, med 76—100 platser på 55 % samt på hemmen med över 100 platser på 80 %.

Sjuksköterskor och sjukvårdare redovisades till ett antal av 520, de flesta heltidсанställda. Denna personalkategori är i mycket hög grad koncentrerad till de största hemmen; cirka 70 % av samtliga fanns sålunda på hem med över 100 platser. Specialavdelningarna för mentalsjuka och för varaktigt (kroniskt) sjuka sysselsatte givetvis de flesta inom denna kategori, men många fanns även på sjukavdelningar vid vanliga ålderdomshem. Anmärkas bör att de examinerade sjuksköterskor som tjänstgör som föreståndarinnor ej är medräknade här; de har redan inräknats bland föreståndarinnorna.

Kokerskor och köksbiträden fanns på de flesta hemmen med undantag för någ-

	Antal anställda på	
	heltid	deltid
Nattvakter och avlösningspersonal	141	617
Maskinister och fastighets-skötare	83	24
Vaktmästare	143	91
Kontorspersonal	81	18
Sjukgymnaster och terapeuter	25	35
Läkare	10	18
Vikarierande föreståndarinnor	—	92
Sömmerskor, baderskor, tvätterskor	127	86
Städerskor	44	80
Hantverkare, verkstadsarbetare	32	5
Präster, organister	—	12
Ej specificerad personal	104	132
Samtliga	790	1 210

ra av de allra minsta. Antalet heltidsanställda av denna kategori var 1 726 och antalet deltidсанställda 107. Gränsen mellan köksbiträden och vårdbiträden är givetvis svår att dra då, särskilt på de mindre hemmen, ett biträde ofta får dela sin arbetstid mellan köket och skötseln av de gamla.

Den största personalkategorin är vårdbiträdena. De utgjorde vid slutet av 1958 inalles 5 068 heltids- och 711 deltidсанställda.

Inom gruppen övrig personal är 60 % deltidсанställd. Vilka olika slags perso-

nal denna rätt heterogena grupp omfattar, framgår av efterföljande sammanställning.

Antalet heltids- respektive deltidсанställda på ålderdomshem av olika storlek framgår av tabell Ä. I fråga om de deltidсанställda är det i några fall troligen fråga om halvtidсанställning, men i det övervägande antalet fall rör det sig om tillfällig hjälp till städning, kontorsarbete, till eldning av fastigheten o. dyl.

Den relativa andelen deltidсанställda vid ålderdomshem av olika storlek framgår av efterföljande tablå.

Antal platser per hem	Antal deltidсанställda i %
— 10	24,5
11— 15	20,2
16— 20	19,4
21— 25	23,2
26— 30	21,9
31— 40	21,4
41— 50	21,0
51— 75	19,5
76—100	19,4
101—	11,6
Samtliga	18,8

De allra största hemmen har betydligt färre deltidсанställd personal än övriga. Detta gäller speciellt de tre största städernas ålderdomshem. Då motsvaran-

Tab. Ä. Personalens storlek vid hem av olika storlek den 31/12 1958

Antal platser per hem	Antal ålder- doms- hem	därav med nedanstående antal									
		heltidsanställda						deltidсанställda			
		1—2	3—4	5—9	10—19	20—49	50—	0	1—2	3—4	5—
— 10	129	111	18	—	—	—	—	66	59	4	—
11— 15	323	101	218	4	—	—	—	168	136	18	1
16— 20	284	11	233	40	—	—	—	130	131	20	3
21— 25	167	—	59	107	1	—	—	54	69	38	6
26— 30	105	—	6	95	4	—	—	32	45	19	9
31— 40	157	—	2	131	24	—	—	35	68	39	15
41— 50	59	—	—	20	39	—	—	7	21	20	11
51— 75	73	—	—	3	60	10	—	10	27	18	18
76—100	31	—	—	—	10	21	—	3	7	6	15
101—	35	—	—	—	1	20	14	4	3	8	20
Summa	1 363	223	536	400	139	51	14	509	566	190	98
därav:											
landsbygd	1 167	215	499	357	91	5	—	468	512	139	48
städer ..	196	8	37	43	48	46	14	41	54	51	50

Ålder	Föreståndarinnor	Bitr. föreståndarinnor	Sjukvårdspersonal	Köksbiträden	Vårdbiträden
—30.....	6,1	25,0	21,0	37,2	57,9
31—40.....	18,1	28,9	17,7	20,6	16,0
41—50.....	37,9	29,6	29,7	21,9	15,1
51—60.....	33,2	13,2	27,0	18,2	9,9
61—.....	4,7	3,3	4,6	2,1	1,1
Summa	100	100	100	100	100

de uppgifter insamlades för år 1951 var sålunda den relativa andelen 10,6 %, år 1956 uppgick den till 14,1 % och år 1958 alltså till 18,8 %. Det har alltså varit en rätt kraftig ökning av de deltidsanställdas antal, särskilt under de två senaste åren.

Vid en jämförelse mellan personalåtgången vid ålderdomshem av olika storlek, måste man komma ihåg att hemmen skiljer sig åt även i andra hänseenden. Behovet av personal kan vara mer eller mindre väl tillgodosett; en större personalåtgång kan med andra ord innebära att vårdtagarna får en bättre service, olika hem kan vara olika personalkrävande etc. Det bästa måttet på personalåtgången torde vara att räkna ut antalet anställda per 100 vårdplatser. Vill man bortse från variationer i beläggningen, kan man i stället beräkna antalet anställda per 100 vårdtagare, men då man kan förutsätta att personalstaterna är uppgjorda med hänsyn tagen till en normal beläggning, förefaller platsantalet att vara en bättre mätare.

För samtliga hem var vid slutet av år 1958 antalet heltidsanställda per 100 platser 23,7 vilket motsvarar 4,2 platser per personalenhet. Variationerna i detta hänseende för hem av olika storlek framgår av nedanstående sammanställning.

De största hemmen är mest personalkrävande. Detta sammanhänger inte bara med storleken, utan även med hemmens typ. Som tidigare redovisats är det här som de flesta specialavdelningarna

Antal platser per hem	Antal heltidsanställda per 100 platser
— 10	22,0
11— 15	21,1
16— 20	21,3
21— 25	21,4
26— 30	21,3
31— 40	22,0
41— 50	23,2
51— 75	24,9
76—100	24,5
101—	29,6
Samtliga	23,7

återfinns, vilka till sin allmänna karaktär är mer personalkrävande än de egentliga ålderdomshemmen. Mellan hem av olika ålder föreligger inga påtagliga skillnader. De nya hemmen redovisar i genomsnitt 24,2, de gamla 23,5 anställda per 100 vårdplatser.

Beträffande personalens fördelning efter ålder hänvisas till tabell Ö, där för vissa personalkategorier antalet inom olika åldersklasser redovisas. Syssломännen, som är rätt få till antalet, har ej medtagits; ej heller gruppen övriga, som är allt för heterogen. Den relativa fördelningen av de olika kategorierna framgår av tablån.

Vissa smärre skillnader föreligger mellan landsbygd och städer i fråga om personalens åldersfördelning. Föreståndarinnorna är något äldre på landsbygden än i städerna. Över 55 år är således 21 % av föreståndarinnorna vid landsbygdens ålderdomshem, 16 % vid städernas. Kökspersonalen är något äldre i städerna än på landsbygden, där 30 % av samtliga är under 25 år. I städerna är motsvarande tal 19 %. Vårdbiträde-

**Tab. Ö. Antal personal vid ålderdomshemmen
av vissa kategorier fördelade efter ålder**

Ålder	Föreståndarinnor	Bitr. föreståndarinnor	Sjukvårdspersonal	Kökspersonal	Vårdbiträden
—25	19	6	46	439	2 267
26—30	65	32	45	204	668
31—35	102	19	36	175	401
36—40	146	25	41	181	411
41—45	248	25	62	188	370
46—50	272	20	67	190	394
51—55	243	8	68	174	296
56—60	213	12	49	139	204
61—	64	5	20	36	57
Summa	1 372	152	434	1 726	5 068

na är väsentligt yngre på landsbygden (där 70 % är högst 30 år), än i städerna (40 %). De olika kategoriernas medelålder framgår av denna tablå.

	Landsb.	Städer	Samtliga
Föreståndarinnor ..	46,8	46,5	46,8
Bitr. föreståndarinnor	40,1	39,9	40,0
Sjukvårdspersonal ..	45,5	42,7	43,0
Kökspersonal	36,9	39,2	37,8
Vårdbiträden	29,9	36,8	32,7

Personalen har under hela 1950-talet ökat snabbare än antalet vårdplatser. År 1951 fanns 7 086 heltidsanställda på 36 460 platser, motsvarande 19,4 per 100 platser. År 1956 hade motsvarande tal ökat till 9 015 heltidsanställda på 39 312 platser, dvs. 22,9 per 100 platser. För 1958 redovisas nu 23,7 per 100 platser.

I jämförelse med år 1956 har sjukvårdspersonalen ökat rätt kraftigt (med 31 %), kökspersonalen har ökat med 42 %, medan vårdbiträdenas antal minskat från 5 212 till 5 068. Här torde emellertid avgränsningen mellan vårdbiträden och kökspersonal ha spelat in, så att uppgifterna mellan de bägge åren ej är fullt jämförbara. Sannolikt har redovisats för få kökspersonal år 1956 och för många vårdbiträden. Som tidigare nämnts har antalet deltidsanställda ökat kraftigare än heltidsanställda. Särskilt gäller detta inom gruppen övrig personal, där en ökning av antalet deltidsanställda med 72 % på två år konstaterats.

TABELLER

Tab. 1. Antal hjälpfall med fördelning efter familjetyp samt antal hjälptagare med fördelning på vuxna män, kvinnor och barn, länsvis

		Hela antalet hjälp- fall	därav tillhörande familjetypen						Antal vuxna		Antal hem- ma- va- ran- de barn
			ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par		män	kvinnor	
			utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Landsbygd											
Stockholms län	»	4 034	1 000	29	904	415	607	1 079	2 715	3 005	3 371
Uppsala »	»	1 118	230	6	328	91	195	268	699	882	867
Södermanlands »	»	1 445	307	16	412	146	229	335	887	1 122	1 227
Östergötlands »	»	2 159	515	20	572	144	373	535	1 443	1 624	1 640
Jönköpings »	»	1 317	355	13	365	110	171	303	842	949	943
Kronobergs »	»	1 402	375	10	375	116	184	342	911	1 017	1 127
Kalmar »	»	2 833	607	20	784	223	495	704	1 826	2 206	2 270
Gotlands »	»	582	155	11	111	60	77	168	411	416	609
Blekinge »	»	1 900	399	8	514	162	331	486	1 224	1 493	1 606
Kristianstads »	»	2 222	559	10	620	200	269	564	1 402	1 653	1 901
Malmöhus »	»	2 130	565	21	509	193	247	595	1 428	1 544	2 059
Hallands »	»	666	148	3	198	50	82	185	418	515	549
Göteborgs o. Bohus »	»	1 463	413	6	460	113	196	275	890	1 044	872
Älvsborgs »	»	2 156	599	18	573	215	284	467	1 368	1 539	1 654
Skaraborgs »	»	1 591	432	6	473	149	215	316	969	1 153	1 206
Värmlands »	»	3 873	981	28	1 050	328	551	935	2 495	2 864	2 862
Örebro »	»	2 474	591	13	725	206	388	551	1 543	1 870	1 872
Västmanlands »	»	1 805	414	5	498	178	317	393	1 129	1 386	1 441
Kopparbergs »	»	3 667	1 019	29	835	419	447	918	2 413	2 619	3 173
Gävleborgs »	»	4 879	1 218	33	1 126	458	830	1 214	3 295	3 628	3 908
Västernorrlands »	»	5 294	1 351	36	1 245	443	816	1 403	3 606	3 907	4 339
Jämtlands »	»	2 343	684	19	446	223	334	637	1 674	1 640	2 091
Västerbottens »	»	3 700	945	33	699	348	481	1 194	2 653	2 722	3 915
Norrbottens »	»	5 371	1 258	41	961	518	647	1 946	3 892	4 072	6 918
S:a på landsbygden ..		60 424	15 120	434	14 783	5 508	8 766	15 813	40 133	44 870	52 420
Städer											
Stockholms stad		29 468	10 116	128	7 396	4 828	2 572	4 428	17 244	19 224	18 572
Stockholms län	»	3 421	870	12	897	363	557	722	2 161	2 539	2 183
Uppsala »	»	1 705	427	12	394	261	197	414	1 050	1 266	1 421
Södermanlands »	»	3 231	925	17	743	394	401	751	2 094	2 289	2 420
Östergötlands »	»	4 183	1 279	19	1 055	598	466	766	2 530	2 885	3 000
Jönköpings »	»	2 297	644	17	572	180	282	602	1 545	1 636	1 714
Kronobergs »	»	534	171	3	116	61	54	129	357	360	435
Kalmar »	»	1 622	446	6	372	154	245	399	1 096	1 170	1 182
Gotlands »	»	476	123	3	91	75	55	129	310	350	435
Blekinge »	»	1 486	400	7	357	155	167	400	974	1 079	1 138
Kristianstads »	»	893	240	3	201	96	125	228	596	650	688
Malmöhus »	»	9 809	3 090	27	2 286	903	1 283	2 220	6 620	6 692	6 709
Hallands »	»	1 115	316	10	272	107	115	295	736	789	838
Göteborgs o. Bohus »	»	13 315	4 786	37	2 933	2 028	1 273	2 258	8 354	8 492	8 707
Älvsborgs »	»	3 785	1 154	18	890	390	441	892	2 505	2 613	2 745

		Hela antalet hjälp- fall	därav tillhörande familjetypen						Antal vuxna		Antal hem- ma- va- ran- de barn
			ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par		män	kvinnor	
			utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	8	9	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Skaraborgs län	1 636	539	3	429	143	178	344	1 064	1 094	1 121	
Värmlands »	2 843	937	6	682	259	391	568	1 902	1 900	1 720	
Örebro »	2 855	899	15	668	353	309	611	1 834	1 941	2 065	
Västmanlands »	2 445	624	13	541	418	219	630	1 486	1 808	2 355	
Kopparbergs »	1 377	539	5	271	154	116	292	952	833	949	
Gävleborgs »	2 165	599	17	480	278	284	507	1 407	1 549	1 711	
Västernorrlands »	1 757	507	10	400	230	200	410	1 127	1 240	1 389	
Jämtlands »	575	237	—	130	63	46	99	382	338	343	
Västerbottens »	1 245	407	9	298	136	77	318	811	829	955	
Norrbottnens »	1 738	568	10	336	230	139	455	1 172	1 160	1 684	
S:a i städerna	95 976	30 843	407	22 810	12 857	10 192	18 867	60 309	64 726	66 479	
Hela riket											
Stockholms stad	29 468	10 116	128	7 396	4 828	2 572	4 428	17 244	19 224	18 572	
Stockholms län	7 455	1 870	41	1 801	778	1 164	1 801	4 876	5 544	5 554	
Uppsala »	2 823	657	18	722	352	392	682	1 749	2 148	2 288	
Södermanlands »	4 676	1 232	33	1 155	540	630	1 086	2 981	3 411	3 647	
Östergötlands »	6 342	1 794	39	1 627	742	839	1 301	3 973	4 509	4 640	
Jönköpings »	3 614	999	30	937	290	453	905	2 387	2 585	2 657	
Kronobergs »	1 936	546	13	491	177	238	471	1 268	1 377	1 562	
Kalmar »	4 455	1 053	26	1 156	377	740	1 103	2 922	3 376	3 452	
Gotlands »	1 058	278	14	202	135	132	297	721	766	1 044	
Blekinge »	3 386	799	15	871	317	498	886	2 198	2 572	2 744	
Kristianstads »	3 115	799	13	821	296	394	792	1 998	2 303	2 589	
Malmöhus »	11 939	3 655	48	2 795	1 096	1 530	2 815	8 048	8 236	8 768	
Hallands »	1 781	464	13	470	157	197	480	1 154	1 304	1 387	
Göteborgs o. Bohus »	14 778	5 199	43	3 393	2 141	1 469	2 533	9 244	9 536	9 579	
Älvsborgs »	5 941	1 753	36	1 463	605	725	1 359	3 873	4 152	4 399	
Skaraborgs »	3 227	971	9	902	292	393	660	2 033	2 247	2 327	
Värmlands »	6 716	1 918	34	1 732	587	942	1 503	4 397	4 764	4 582	
Örebro »	5 329	1 490	28	1 393	559	697	1 162	3 377	3 811	3 937	
Västmanlands »	4 250	1 038	18	1 039	596	536	1 023	2 615	3 194	3 796	
Kopparbergs »	5 044	1 558	34	1 106	573	563	1 210	3 365	3 452	4 122	
Gävleborgs »	7 044	1 817	50	1 606	736	1 114	1 721	4 702	5 177	5 619	
Västernorrlands »	7 051	1 858	46	1 645	673	1 016	1 813	4 733	5 147	5 728	
Jämtlands »	2 918	921	19	576	286	380	736	2 056	1 978	2 434	
Västerbottens »	4 945	1 352	42	997	484	558	1 512	3 464	3 551	4 870	
Norrbottnens »	7 109	1 826	51	1 297	748	786	2 401	5 064	5 232	8 602	
S:a för hela riket	156 400	45 963	841	37 593	18 365	18 958	34 680	100 442	109 596	118 899	

Tab. 2. Antal hjälpfall med fördelning efter familjetyp samt antal hjälptagare med fördelning på vuxna män, kvinnor och barn, i städer över 20 000 inv.

	Hela antalet hjälp- fall	därav tillhörande familjetypen						Antal vuxna		Antal hem- ma- va- ran- de barn
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par		män	kvinnor	
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Stockholm	29 468	10 116	128	7 396	4 828	2 572	4 428	17 244	19 224	18 572
Göteborg	11 513	4 094	29	2 568	1 880	1 085	1 857	7 065	7 390	7 527
Malmö	5 838	1 910	12	1 271	520	794	1 331	4 047	3 916	3 795
Norrköping	2 416	776	15	633	329	282	381	1 454	1 625	1 504
Hälsingborg	1 881	500	2	540	197	218	424	1 144	1 379	1 422
Uppsala	1 491	371	9	349	239	165	358	903	1 111	1 230
Örebro	1 627	591	3	349	208	137	339	1 070	1 033	1 135
Västerås	1 226	291	7	253	274	94	307	699	928	1 311
Borås	2 024	628	9	451	244	203	489	1 329	1 387	1 601
Linköping	965	274	2	228	196	74	191	541	689	862
Eskilstuna	1 881	519	7	407	248	222	478	1 226	1 355	1 553
Gävle	1 173	336	4	290	164	126	253	719	833	889
Jönköping	868	295	7	178	57	115	216	633	566	625
Solna	942	216	1	295	137	143	150	510	725	534
Karlstad	1 083	311	1	259	106	152	254	718	771	728
Lund	601	205	4	127	68	57	140	406	392	463
Halmstad	771	209	4	179	76	87	216	516	558	601
Karlskoga	586	141	7	137	90	54	157	359	438	548
Karlskrona	937	276	7	198	77	95	284	662	654	708
Uddevalla	876	402	2	161	71	63	177	644	472	528
Södertälje	652	175	1	167	64	91	154	421	476	471
Trollhättan	784	235	5	218	68	125	133	498	544	356
Kalmar	660	194	3	151	56	82	174	453	463	493
Luleå	622	164	6	110	94	56	192	418	452	684
Sundsvall	459	137	3	98	95	42	84	266	319	372
Landskrona	677	191	2	193	38	118	135	446	484	409
Sundbyberg	772	197	2	196	40	182	155	536	573	362
Motala	450	118	—	114	37	72	109	299	332	341
Lidingö	230	50	3	56	30	29	62	144	177	163
Borlänge	408	193	—	88	45	25	57	275	215	199
Kristianstad	408	90	1	93	53	67	104	262	317	333
Kiruna	629	265	3	117	72	48	124	440	361	507
Möln dal	565	166	2	119	43	89	146	403	397	410
Östersund	575	237	—	130	63	46	99	382	338	343
Nyköping	311	77	—	81	36	63	54	194	234	200
Växjö	426	146	1	88	46	41	104	292	279	342
Skövde	492	153	2	150	37	49	101	305	337	343
Skellefteå	487	129	6	93	61	50	148	333	352	463
Sandviken	414	98	1	95	54	67	99	265	315	342
Kristinehamn	601	253	1	117	57	72	101	427	347	328
Umeå	660	250	3	191	59	15	142	410	407	399

Glossary in English

allmänt barnbidrag	general child allowance	förekomst	frequency, extend
andel	share, participation (in)	förändring	change (increase or decrease)
annan hjälp	other form of relief (assistance)		
anstaltsvård	institutional care	genomsnitt(lig)	average
antal	number (of)	gift	married
art	type	gifta par	married couple
avdelning	section, department	granskning	examination
		grupp	group
barn	child(ren)	gång(er)	time(s)
barnavårdsnämnd	board of child welfare		
barnantal	number of children	hela	whole
barnbidrag	child(ren's) allowance(s)	hem	home
barnfamiljer	families with children	hjälp	aid, assistance, relief
bearbeta	compile, process	hjälpfall	relief case(s)
befolkning	population	hjälpfrekvens	frequency of social assistance
beläggning	number of patients under care	hjälpstagare	receiver(s) of assistance
biblioteksverksamhet	libraries	hjälpens art (beskaffenhet)	type (category) of assistance
bidragsförskott	allowance in advance	hjälp till uppehållet	assistance for living expenses
borgenslån	loans against security		(relief in the home)
bruk	use		
båda	both		
		hög, högre, högst	high, higher, highest
civilstånd	civil status, marital status		
		inkomstklass	income group
dag(ar)	day(s)	in natura	in kind
dylig	such, similar	inom	in
därav	whereof		
		kalendermånad	calendar month
egentlig	real	kläder	clothes
egentligt ålderdomshem	homes for the aged proper	kommun(er)	commune(s)
ej	not	kontant	cash
enbart	only	kostnad	cost, charge, expence
enkelrum	room for one person	kronikeravdelning	department for chronic cases (chronic invalids)
ensam	single		
erhålla	receive	kvinnor, kvinnor	woman, women, females
		känd	known
fall	case(s)	kön	sex
familj	family	köping(ar)	borough(s)
familjetyp	category (type) of family		
familjeföreståndare	head (supporter) of family	landsbygd	rural district(s)
flera	several	landskommuner	rural communities
folkmängd	number of inhabitants	lokala	local
folkpension	national pension	lägre, lägsta	lower, lowest
fördelning (efter)	distribution (according to)	läkarbesök	doctors visit(s)
		län	county

makar med barn	husband and wife with children	sjukvårdsanstalt skatt(er)	hospital, sanatorium tax(es)
makar utan barn	husband and wife without children	slut	end
man, män	man, men, males	slutsats	conclusion
med	with	socialhjälp	social assistance
medeltal	average (number), mean	socialhjälpslagen	social assistance act
minderårig	minor (children)	socialnämnd	social (assistance) board
minskning	decrease, reduction	specialavdelning	special department
myndighet	authority	stad, städer	town(s)
månad(er)	month(s)	stickprov	sample
möjlighet	possibility	storlek	size
		särredovisa	report separately
ny(a)	new	tillhoppa	(added) together, all
och	and	tillhöra	belong
ogift	unmarried	total	total
okänd	unknown		
olika	different	undersökning	inquiry, investigation, survey
omfattning	coverage	uppgift	information
område	district, area	urvalsundersökning	sample
ort	place, locality	utan	without
pensionsstyrelsen	pensions commissioners board	utgifter	expences, expenditure
pensionär	pensioner	utom	except
person(er)	person(s)	varaktighet	duration
personal	employees	vecka, veckor	week(s)
platsantal, platsutrymme	number of beds(places)	vuxna	adults
primärmaterial	basic (primary) material	vård	care
procent	per cent (%)	vård på sjukvårdsanstalt	hospital care
redovisa	report	vård dagar	period of care in days
regelbunden	regular	vårdtagare	person(s) under care
riket	country	vårdtid	period of care
riksområde	region of the country	värde	value
rättslig	legal	ålder	age
saknas	is (are) lacking, missing	ålderdomshem	homes for the aged
samboende	living together	åldersfördelning	grouping by ages
sammanfattning	summary	åldersgrupp	age group
samliga	all	år	year(rs)
sinnessjukavdelning	department for mentally cases	åtnjuta	receive
sjukdom	sickness, disease	äldre	older
sjukhusvård	hospital care	änka, änkring	widow, widower
sjukvård	medical care	öka, ökning	increase
		övrigt, övriga	other(s)